

Apropar-se a altres mirades sobre la COVID-19

Reflexions i experiències dels nostres socis locals a Guatemala, Perú, Marroc...

Apropar-se a altres mirades sobre la COVID-19

**Reflexions i experiències dels nostres socis locals
a Guatemala, Perú, Marroc...**

Papers de Cooperació i Solidaritat

C/ Marià Canals, 13 · 07005 · Palma
projectes@ensenyantssolidaris.org
www.ensenyantssolidaris.org

Edició: Ensenyants Solidaris - STEI Intersindical

Coordinació: Joan Rodríguez Recio

Revisió lingüística: Elisabet Oliver Coll

Maquetació i portada: Toni Martínez Miró

Foto portada: Malú Ramahí. Perú

Foto contraportada: Revista La Ponderosa

Fotos Argentina i altres països: Revista La Ponderosa

Fotos Guatemala, Perú i Marroc: Arxiu fotogràfic Ensenyants Solidaris

Fotos Mallorca: @javigrap

Dipòsit legal: PM-497-2020

Col·laboren:

Revista en català

Revista en castellà

Nota: Aquesta edició es va acabar d'elaborar el 10 de maig de 2020. Des de llavors l'Estat Espanyol ha anat evolucionant en diferents fases de desescalada cap a la nova normalitat, mentrestant a Amèrica Llatina el COVID-19 es propaga amb aparença de convertir-se en una tragèdia.

La pandèmia segueix la seva història.

Gràcies a aquelles persones que han compartit els seus relats. Ens veiem aviat #Queda'tacasa.

PRESENTACIÓ

Fa just un any vaig començar la meva tasca com a Directora General de Cooperació i crec que entre totes les previsions i projeccions que vaig fer, mai hauria pogut imaginar que en aquests moments visquéssim una crisi com la que ha originat la COVID-19. Els que d'una manera o altra tenim contacte amb l'àmbit dels serveis socials sabem que aquesta crisi ha vingut a agreujar i posar de manifest situacions molt complicades que ja existien de fa temps, però encara hi ha molta gent que desconeix aquesta realitat paral·lela, complicada i dura, que compartim països tant del nord com del sud.

A l'inici de la legislatura teníem marcades, entre d'altres, dues fites molt concretes que estaven interconnectades: d'una banda, avançar de forma transversal en la coherència de polítiques cap a l'Agenda 2030 i els 17 ODS; de l'altra, la necessitat d'explicar els valors de la cooperació al desenvolupament amb l'objectiu de garantir la solidaritat, l'equitat i la sostenibilitat en les polítiques públiques de les Illes Balears.

I de cop, quan pràcticament començàvem a arrencar, va arribar el coronavirus.

Durant els mesos que duem convivint amb aquesta malaltia hem mantengut moltes converses amb l'equip de la Conselleria, amb les tècniques de la Direcció General, amb les ONGDs de les Illes Balears, amb alguns socis locals i contraparts, amb companys i companyes de Govern i amb la ciutadania en general, i en totes aquestes converses una cosa sí que sembla certa: sense esperar-ho ni planificar-ho, de cop hem pres consciència real d'aquesta «aldea global» a on vivim plegats. Perquè ara la nostra pròpia salut no depèn només de nosaltres i el nostre entorn proper, sinó que també depèn de la salut de la població mundial.

La COVID-19 i les seves conseqüències han estat semblants per a moltes persones que, tot i estar a punta i punta del planeta, de sobte han viscut i patit sensacions i situacions similars. El confinament, la pèrdua de llocs de feina, la por, la incertesa, la càrrega desigual de les tasques domèstiques, les febleses dels sistemes sanitaris, el tancament de les escoles, l'augment de la violència masclista, les dificultats per als petits productors, l'accentuació de les desigualtats socials, la importància del que és públic... Els hem viscut tant a Espanya com a Guatemala, Perú, Costa Rica, Argentina, Cuba, Equador o Marroc. Evidentment amb diferències i matisos, però amb un denominador comú prou important.

I això, més enllà de la tristesa que ens pot generar, ho hem d'entendre com una oportunitat per generar i enfortir els vincles solidaris arreu del món.

Poder llegir tots i cada un dels testimonis que recull aquesta sisena edició dels «Papers de Cooperació i Solidaritat» m'ha permès conèixer de primera mà com estau vivint aquesta crisi en tots i cadascun dels indrets en els quals treballa l'STEI-Intersindical a través d'Ensenyants Solidaris. Unes vivències que vénen a confirmar tot allò que compartim amb vosaltres i que ens apropen encara una mica més. A les Balears i a Espanya la crisi també ha afectat als més vulnerables i també ha tingut una incidència especialment important en les dones, que som les que hem assumit la major part de les càrregues domèstiques, hem hagut de fer equilibris per conciliar i hem patit l'augment de la violència masclista durant el confinament. I, en positiu, aquí també hem vist, igual que vosaltres, com d'important és la sobirania alimentària o de quina manera la COVID-19 despertava onades gegants de solidaritat horitzontal.

Sabem que a mesura que sortim de la crisi sanitària, la crisi econòmica i social serà cada vegada més evident; una crisi que afectarà de forma molt directa a les persones amb menys recursos.

Ens demanam si alguna cosa haurà canviat i si la societat «post COVID-19» serà més solidària i més responsable. No ho sabem. El que sí esperam és que sigui una ciutadania més conscient de tot allò que ens uneix amb els països empobrits i més conscient de la responsabilitat que tenim tots i cada un de nosaltres per eradicar tot allò que genera desigualtat i pobresa.

Des del Govern de les Illes Balears, conjuntament amb l'STEI i totes les altres entitats i organismes amb les quals fem xarxa, seguirem treballant dur per sumar suports a la cooperació al desenvolupament, amb la voluntat i el desig sincer de seguir aportant des d'aquestes Illes el nostre petit gra d'arena perquè aquesta «aldea global» sigui cada dia un poc més justa, més sostenible i més solidària.

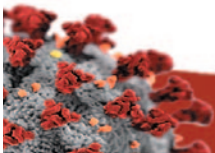
A les persones que vos disposau a llegir aquestes pàgines, estic segura que les gaudireu tant com ho he fet jo. Relats sovint colpidors, però alhora plens d'esperança; lliçons de vida que ens han de motivar a fer aquest canvi «glocal» que sempre ha estat necessari i que de cop ha esdevingut més urgent que mai.

Laura Celià Gelabert

Directora general de Cooperació

Conselleria d'Afers Socials i Esports

Govern de les Illes Balears

En aquesta crisi, la vida al centre

Miquel Gelabert

Secretari General STEI Intersindical

El temps passa, la crisi sanitària es va esvaint, es va recobrant la normalitat social a diferent ritme a cada país afectat.

No podem obviar que en aquesta crisi hi ha hagut drames humans amb la mort de milers de persones. Vagi per endavant el més sentit condol per als familiars. En aquests casos és on la crisi ha colpejat més fort

La crisi social i econòmica agafa el relleu de la crisi sanitària. I el marc polític-econòmic imperant a escala mundial és el neoliberalisme.

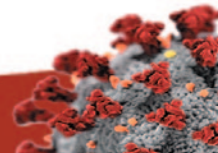
Només una societat cohesionada i compromesa pot rompre un dels pilars del sistema capitalista neoliberal; l'individualisme, que du a la competència i la confrontació.

Per això, més d'un centenar d'entitats socials i col·lectius de les Illes Balears ja s'han organitzat baix el lema *La vida al centre*, per tal d'exigir que la sortida de la crisi tenguim com a pilars fonamentals la justícia social, climàtica i ambiental i la cura del territori i les persones, com a base d'una nova economia.

El moviment social de *La vida al centre* demana un canvi de paradigma. Un paradigma en què els valors feministes siguin part de la resposta al que està passant, un paradigma basat en la justícia social i climàtica, l'amor a la vida, que entengui que depenem de la supervivència del planeta per sobreviure nosaltres, que garanteixi els drets fonamentals per a viure una vida digna des de la cooperació i el suport mutu, i que ens permeti convertir-nos en una comunitat més resilient. ▣

@javigarp

Preparar-se per al que ve

Pedro Polo Fernández

President d'Ensenyants Solidaris

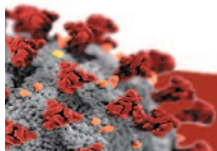
Illes Balears, Espanya

Durant aquest temps de COVID-19 hem sentit parlar molt sobre les mentides, les faules o *fake news*, la responsabilitat, els morts i contaminats, sobre els balcons, mascaretes, distàncies i també de la corba de contagi, pandèmia, quarantena, estat d'alarma, sobre teleeducació i teletreball, del virus, la crisi sanitària, econòmica, social, cultural... Però ben poc sobre els morts de fam, xarampió o malària. També hem sentit ben poc la paraula *cooperació*, sí que hem sentit la paraula *solidaritat* però sempre referida a la solidaritat dels països del nord d'Europa respecte als del sud d'Europa, però res sobre la cooperació i solidaritat amb els altres pobles del món empobrits per aquest sistema neoliberal que ens està destruint a tots.

Amb aquesta ocupació de la nostra ment, única i exclusivament en el nostre voltant, en els problemes que tenim, no hem pensat, lògicament, en allò que està passant en els altres països i com se solucionaran tots aquests problemes.

M'he preguntat què passarà quan s'arribi a una situació diferent de l'actual i quin tipus de projectes caldrà desenvolupar en el futur. Continuaran les ONG sent simplement pal·liatives, sense conscienciar a la societat civil per a exigir als governs canvis de direcció en les seves polítiques econòmiques, socials i culturals? Com aplicar les normes que l'OMS està aconsellant sobre higiene o guardar les distàncies, si a molts llocs hi manca l'aigua, hi manquen els més mínims utensilis i medicaments per a la higiene, quan hi manca l'alimentació o un habitatge mínim i elemental saludable.

Ha arribat el moment de repensar cap a on anem.

Hem de pensar en els eslògans dels Fòrums Socials: «Un altre món és possible» i una globalització diferent de la neoliberal, on el públic sigui l'eix de l'economia, una economia social, amb «les persones primer».

Dins aquest replantejament ha de reforçar-se, com a dret, tot el que és públic: la sanitat, l'educació i un mínim vital per a tots els pobles i per a totes les persones.

No volem una globalització on el mercat continuï sent el Déu, regnant la injustícia, la pobresa, la insolidaritat o l'individualisme, i on els beneficis són per a uns pocs.

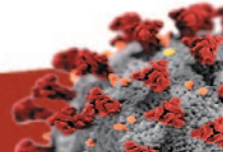
No ens haurien d'espantar les paraules *nacionalització*, *recuperació de les indústries essencials* i *desterrament de les localitzacions*.

Aquestes regles han de ser essencials per a tots els pobles. I per a això serà necessària una interacció creativa amb la comunitat internacional. Urgeix la democratització de la presa de decisions econòmiques des del cim dels estats fins a la fàbrica, l'agricultura i l'elaboració d'una relació benigna entre l'economia. Aconseguir una relació equilibrada entre l'economia local i l'economia internacional, en la qual la integració de l'economia nacional no se sacrifiqui en l'altar de la integració liderada per les empreses de diferents parts del món.

Malú Ramahí

No es pot sacrificar l'economia nacional per una economia globalitzada. ☐

La solidaritat és compartir el que es té, no allò que et sobra

Juan Rodríguez Recio

Responsable de Cooperació Internacional STEI Intersindical

Illes Balears, Espanya

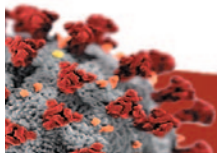
El moment en què es va evidenciar la pandèmia de la COVID-19, *Ensenyants Solidaris* i *STEI Intersindical* teníem en marxa diferents projectes de cooperació al Marroc, a la regió de Piura al nord del Perú i en diferents zones de Guatemala.

A conseqüència de l'evolució sanitària a escala mundial, en aquests moments tots els nostres projectes es troben «tècnicament aturats» a causa de la manca de mobilitat i aïllament originat per l'estat d'alarma sanitari que sofreixen tots els països i les dificultats que comportaria per al personal realitzar les activitats programades.

Així i tot, cada país té les seves característiques. En el cas del Marroc, factors com el seu aïllament geogràfic i el seu model d'estat centralista unit, en trobar-se en ple Ramadà i de les limitacions a la mobilitat que aquest fet suposa, la situació està una mica més controlada.

Però a Piura, al nord del Perú, el panorama és alarmant. No disposen d'un sistema sanitari públic equiparable al nostre ni es disposa d'un recompte fiable de les persones infectades.

En el cas de Guatemala la situació és encara molt pitjor: en els projectes que *Ensenyants Solidaris* i *STEI Intersindical* hi tenen, hi ha gent immigrant deportada pels Estats Units, a les quals no les deixen entrar a les seves comunitats. És una situació molt dramàtica, hi ha gent que es troba aïllada, que durant molt de temps ha mantingut les seves famílies i comunitats amb els dòlars que guanyaven als Estats Units. El sistema sanitari públic és deplorable i no arriba ni al 20% de la població.

Des d'*Ensenyants Solidaris* i *STEI Intersindical*, trobem imprescindible descartar la distinció entre països del Nord i països del Sud, perquè dins del Nord ja tenim el Sud; d'una vegada per totes hem de començar a parlar de «països empobrits».

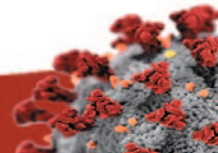
En el cas de l'Estat espanyol, haurem de parlar d'un país més empobrit. Per això, s'hauran de treballar estratègies per a la gent que s'haurà empobrit a causa de la pandèmia, i si parlem dels països que ja consideràvem empobrits, els problemes que sofrien ara seran molt més greus.

Ensenyants Solidaris i *STEI Intersindical* considerem, per tant, que caldrà mantenir estratègies perquè l'educació arribi a llocs on encara no és present, treballar amb les dones indígenes explotades i maltractades, incidir en la qüestió del territori i de l'aigua o amb la immigració en el cas de Guatemala i acompanyar els processos que alleugen totes aquestes situacions. Cal tenir molt present que l'estructura global no depèn de la cooperació sinó del model econòmic i social, que s'haurà de modificar.

Davant la situació tan greu que es presenta, s'hauran de replantejar a nivell mundial els *Objectius de Desenvolupament Sostenible* i les seves línies bàsiques, que havien marcat el 2030 com a data per al seu assoliment. I que faran falta solucions globals per a fer front a qüestions com, per exemple, la immigració.

Des d'*Ensenyants Solidaris* i *STEI Intersindical* pensem que l'educació és el punt de partida per a poder transformar-ho tot: educació per a la salut, educació cívica, en el respecte dels drets humans, etc. I que el missatge de veritat és que «la solidaritat és compartir el que es té, no allò que et sobra». Un missatge que ha d'entendre molt bé tota la societat perquè faci un canvi mental real per a fer front a la nova situació. □

Guatemala: viure la COVID-19 des d'un estat desconfigurat

Carlos Aldana Mendoza

Pedagog

CIPREVICA

(Centro de Investigación para la prevención de la Violencia en Centroamérica)

Guatemala

Per descomptat, la COVID-19 ha vingut a desconfigurar un estat ja desconfigurat com és Guatemala. És a dir, ha vingut a posar en evidència les condicions estructurals que han exclòs del desenvolupament integral a la immensa majoria de la població guatemalenca. Les comunitats han vingut a ressentir els efectes no sols en la seva vida quotidiana, sinó en les escasses possibilitats per a sobreviure i per a fer front una realitat que exclou, principalment, a la població indígena.

Però no és només el que passa «oficialment» allò que afecta la vida: el confinament, les restriccions als qui viuen de l'economia informal, els efectes educatius, l'exacerbació de la violència intrafamiliar... També és l'accentuació de models verticalistes, autoritaris i que aprofundeixen el model militar i favorable a les minories de poder econòmic, nacional i transnacional. També és el comportament de la classe política la que contribueix a complicar les coses. Com es diu, tots els sectors estan afectats pel coronavirus excepte els polítics en el poder.

Un altre element que tampoc podem deixar de banda és el fet que s'accentuï una visió des de la por, el control i la desconexió social. Els comportaments despectius, d'exclusió i de terror al virus, s'han convertit en pràctiques de rebuig, de violència cap a persones contagiades, de menyspreu i exclusió a poblacions senceres. Per exemple, els retornats dels Estats Units, no només han sofert aquí, han sofert per arribar, han sofert l'empresonament i després la deportació, i a més, ara són considerats éssers infectats dels quals cal allunyar-se'n com a monstres contagiats.

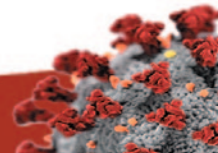

La crida al fet que des d'ara *res d'abraçades, contacte o afectivitat* també comença a ser perillosa. Ens priven de la capacitat econòmica, de l'exercici dels drets humans integralment, i també volen llevar-nos la capacitat per a interactuar i construir llaços els uns amb els altres!

La cooperació també haurà de fer el seu paper. Aquest és un problema global —o l'han volgut plantejar així— i llavors estem cridats a cooperar entre si. No són els diners ni la col·laboració tècnica (perquè ja s'ha vist que no existeixen països amb millor coneixement o amb sistemes de salut millors que altres). És el sentit d'unir-nos en lluites per

comprendre profundament el fenomen, de sentir-nos companys en la vida i per la vida. De sentir que el planeta és la casa que compartim i que ens necessita crítics, units, afectius, solidaris. No aïllats, desconnectats o desinteressats entre si, perquè això és el que contribuirà a l'aprofundiment d'un ordre econòmic que els poders voldran reconfigurar en el futur pròxim.

Una mirada a la saviesa ancestral, al coneixement dels pobles originaris, val la pena en aquests moments. Ells tenen el major dels coneixements: resistir. □

COVID-19: Nova Normalitat, major precarització laboral.

Adéu a la tutela de la relació laboral!

Edwin Ortega

Activista Social

Guatemala

La pandèmia de la COVID-19, segons el Govern, està en la seva fase de mitigació i no ha arribat al punt més alt del contagi. En els últims dies s'han detectat més de 150 persones diàries infectades i es preveu que quan es compleixin els 100 dies del primer contagi puguem tenir gairebé 3 mil persones amb coronavirus. Els departaments més afectats són els de la zona central de Guatemala, Chimaltenango i Sacatepéquez.

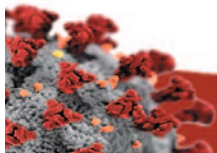
Pel que fa al mètode de treball a distància que s'utilitza per a la capacitat des de l'STEI, podria dir-se que això no hauria d'afectar els programes, tanmateix, és important que sapigueu i tingueu en compte que aquesta situació de crisi sanitària està sent aprofitada per les elits de poder econòmic amb la complicitat del Govern i del Congrés, per a crear condicions cap a una situació que afavoreixi els seus interessos i que afecti especialment la «relació laboral» i els drets laborals mínims tutelats per la llei.

S'han donat suspensions de treball i acomiadaments massius, tant en l'àmbit privat com en el públic, restriccions i prohibicions que afecten directament a la gent que treballa per compte propi. I sense que actualment s'hagi donat un sol suport econòmic a aquestes persones; això fa que estiguin en una situació de supervivència encara més greu. Mentrestant, en el Congrés, en nom de la Reactivació Econòmica, la Reobertura i la «Nova Normalitat», s'estan aprovant lleis per a flexibilitzar el Dret de Treball.

Pràcticament s'està creant un escenari de major pobresa i legitimitant l'agreujament de la precarització laboral, cosa que pot significar l'adéu al principi de tutela del Dret de Treball.

Davant aquesta situació, en la qual l'experiment del teletreball i l'aprovació del treball a temps parcial semblessin ser la nova tendència de la relació laboral postpandèmica, és necessària la unitat i la solidaritat de la classe treballadora mundial i l'enfortiment i desenvolupament de l'organització a través de la formació per a entendre, comprendre i enfrontar conscientment aquesta nova etapa de sobreexplotació que se'ns està imposant. □

Junts contra el coronavirus

Leticia Tohom

CONALFA

(Coordinadora Nacional d'Alfabetització)

Guatemala

Des del 16 de març, davant les mesures generals de contenció i l'estat de calamitat que ha provocat la pandèmia COVID-19 al país, el desenvolupament del procés d'alfabetització ha quedat suspès.

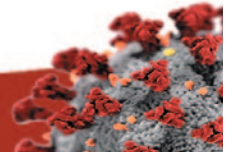
Això ha afectat el desenvolupament presencial dels processos d'alfabetització, l'aprenentatge col·laboratiu entre participants i alfabetització ha quedat en suspens i ara, ve el repte per a CONALFA i les institucions que donen suport al desenvolupament del procés d'alfabetització com és *Ensenyants Solidaris*.

Diversitat de reptes; primer, el desenvolupament d'aprenentatges en els participants; segon, seguir amb els projectes alterns com els horts, processos de formació de dones en temes de lideratge i prevenció de la violència, entre altres, i complint amb el distanciament social, com ara que no surtin de casa.

La comunicació és vital, i amb especial atenció, entre coordinadors municipals d'alfabetització i els *alfabetitzadors*, i aquests al seu torn amb els seus participants, segons les seves possibilitats. Entre aquestes hi ha: les trucades telefòniques, els missatges, Whatsapp, Facebook, Messenger o qualsevol altre mitjà tecnològic que no impliqui mobilització i contacte personal. Perquè els participants de la fase inicial, primera i segona etapa de post-alfabetització, espanyol i bilingüe, continuïn amb els exercicis de preparació, amb el suport d'algun familiar que sigui a casa —en el cas dels participants de fase inicial—, i que realitzin repassos dels temes que ja hagin rebut en els centres d'alfabetització els participants de post-alfabetització.

El suport d'*Ensenyants Solidaris* és imprescindible, perquè els nivells de violència intrafamiliar han incrementat i les mesures de prevenció han generat falta d'aliments, per la qual cosa, l'acompanyament de les orientadores als participants enforteix i encamina a prevenir la violència. □

Com afecta la COVID-19 als projectes d'STEI Intersindical i Ensenyants Solidaris a Guatemala

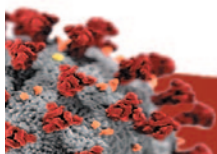
Odilia Perén Poyón

Delegada de cooperació a Guatemala d'E.S i STEI Intersindical

Fins a finals de febrer del 2020, a Guatemala, tot marxava gairebé amb normalitat, en els nostres *projectes clausures* de processos juvenils, avaluacions en els processos d'alfabetització amb les companyes *Ixiles*, elaborant informes financers i tècnics per a les agències de cooperació, entre altres activitats de tancament de projectes.

És veritat que escoltàvem i miràvem les notícies relacionades amb els països asiàtics i europeus, i la majoria de persones no sabíem exactament on quedaven aquests països, l'única cosa que sabíem és que estem molt, molt lluny i creïem que la bassa del Pacífic ens mantindria allunyats durant molt de temps de la COVID-19. En l'actualitat, amb més de mil casos, el sistema de salut s'ha col·lapsat. Em pregunto què ens espera d'aquí a uns pocs dies, a les persones que posen en risc la seva vida, la majoria d'elles perquè són treballadores d'empreses privades, i en un sistema neoliberal, es prioritzen els beneficis davant la vida, i encara que el govern hagi aprovat polítiques econòmiques, la majoria no són per a ajudar el poble, més aviat per seguir enriquint els empresaris.

Clar, és fàcil dir i criticar a les persones que arrisquen la seva vida anant a treballar, però la situació econòmica de les persones que viuen el dia a dia és difícil i lamentable alhora. Mantenir una família de 6 membres o més, i amb la misèria que paguen les empreses privades o bé el que guanyen les persones de l'economia informal, no és suficient per alimentar-se i cobrir les necessitats bàsiques d'una família, és pobresa, misèria, fam i desnutrició. I ara la COVID-19, que elevarà encara més les xifres de mortalitat a Guatemala, perquè la vida no importa, només serveix per generar beneficis, el pobre cada dia es fa més pobre i el ric més ric a costa de la mà d'obra de pobre.

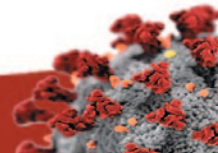
Mentrestant, hem deixat coses sense acabar, com per exemple, les dones de 4 comunitats de Chimaltenango, que tenien la il·lusió de rebre el mes de març el diploma que les acreditava haver finalitzat el sisè grau de Primària, un procés d'esforços i sacrificis durant els tres anys de formació, una satisfacció compartida per totes les persones que hem acompanyat aquest procés, especialment per *STEI Intersindical i Ensenyants Solidaris*.

Enmig d'aquesta incertesa que vivim al país, els reptes de futur són molts i més comprometedors pel fet que a Guatemala la majoria de la seva població viu en pobresa i extrema pobresa i no compten amb recursos per a alimentar-se. I ara han d'adquirir mascaretes per a la seva protecció, i amb aquesta problemàtica inesperada han endeutat encara més al poble amb els préstecs milionaris, i l'Estat, a hores d'ara no respon a les necessitats. S'ha d'ajudar a les persones que s'han quedat sense feina, proveir de llavors i capacitacions per a les famílies, per poder produir verdures i hortalisses per al consum, consells i orientacions per a protegir-se de la pandèmia,

productes alimentaris per a fer costat a les famílies, suport als deportats i a les seves famílies, orientació i formació a docents, estudiants, autoritats locals i comunitàries per a poder respondre a les emergències.

Hi ha tantes activitats que queden com meta a realitzar... ▣

Feminisme i COVID-19 a Guatemala

Col·lectiu Feminista: **#TodasConVoz**

Iximuleu, junlajuj keme

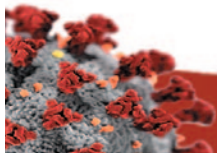
Guatemala

Volem manifestar que les mesures preses per a contenir la pandèmia en el territori nacional són urgents i necessàries, però són insuficients. En aquest sentit, cal visibilitzar les mancances del pla de contenció que no considera les desigualtats històriques del país, i per tant, oblida els sectors més empobrits i vulnerables. Quedar-nos a casa hauria de ser una opció per a totes, resguardar-nos és un dret. Necessitem un sistema que protegeixi tothom.

No obstant això, aquests dies hem observat les pràctiques de sempre, elits econòmiques que violenten els drets econòmics i laborals dels més pobres, governants que prioritzen els interessos d'aquestes elits davant benestar general, i una classe política que ha aprofitat la immobilitat social obligatòria per a impulsar mesures econòmiques que beneficiaran les elits, i per a triar a nous magistrats per al Tribunal Suprem Electoral, que no són idonis, però que garantiran que perduri un sistema polític que ja és insostenible.

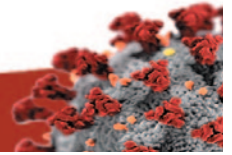
Exigim a la classe política que cessi la seva actuació en contra dels interessos de la majoria, que no s'empari en aquesta emergència sanitària i en l'estat de calamitat, per continuar atorgant privilegis a uns pocs, sinó que per contra, treballi en la creació d'estratègies i fons econòmics i socials que atenguin i prevegin les necessitats dels grups i sectors més vulnerables.

Fem una crida a les institucions públiques per a què:

- Es garanteixi el dret al pagament de salaris i es redueixin les jornades laborals pel temps que durin les mesures de seguretat, sense afectació de prestacions i drets laborals, ni quedar en desocupació.
- Es creïn estratègies de suport diferenciat, donat l'impacte desigual de la pandèmia per a les dones i cossos feminitzats i racialitzats, als qui tradicionalment se'ls assignen les tasques de cura de llar, la salut de la família, les persones malaltes, la infantesa, persones amb discapacitat, i persones majors.
- A partir del fet que les situacions d'aïllament social forçós deriven en un augment dels casos de violències per motius de gènere, l'MP, la PNC i altres institucions es mantinguin vigilants sobre aquest tema. Que es faci promoció del «Botó de Pànic» que ja existeix des de l'MP per a les dones, nenes, nens, persones vulnerables que puguin ser subjecte de qualsevol mena de violència en les seves llars i/o famílies i que es promocioni amb major freqüència el número 1572 per a les denúncies de violències contra les dones, nenes i nens.
- S'estableixin albergs temporals amb les condicions bàsiques d'atenció, serveis i mesures de prevenció davant l'amenaça de la COVID-19, assegurant la protecció de dones i nenes que experimenten en les seves llars la condició de violència per múltiples raons.
- Es prenguin mesures per al proveïment de persones vulnerabilitzades per les condicions de pobresa i extrema pobresa. Que s'enforteixin els «menjadors solidaris» on ja existeixen i que se n'implementin uns altres, amb «aliments per emportar-se» per a garantir l'alimentació d'aquestes persones.
- Es creï un fons d'atenció dirigit als nens i nenes en general i un programa d'alimentació per als nens i nenes que en condicions d'escolaritat —actualment han deixat de rebre-ho a les seves llars— tenien diàriament assignada.
- S'implementin mesures per garantir el proveïment d'inputs bàsics a persones majors de 60 anys i en situació de vulnerabilitat.

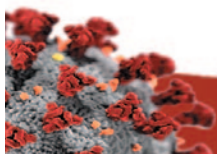

- Es garanteixi l'accés a la informació relacionada amb la prevenció de la malaltia, les mesures preses pel govern i els drets que han de ser resguardats, en totes les llengües que es parlen al país i de manera permanent.
- Es garanteixi transport per qui ha d'assistir a la feina, als hospitals i serveis essencials, perquè s'estan exposant a viatjar inadecuadament i sent víctimes de persones inescrupuloses que cobren preus excessius per serveis de transport.
- Es garanteixin condicions adequades (mascaretes i vestuari especial) al personal de salut que necessàriament estarà en contacte directe amb persones contagiades pel coronavirus.
- S'exoneri del pagament dels serveis bàsics i s'estableixi una moratòria per al pagament d'hipoteques, durant el temps que duri el període de calamitat, als sectors de la població més postergats.
- Recordem que l'estat de calamitat no significa la violació de drets humans fonamentals. Els plans d'emergència contra la COVID-19 no poden utilitzar-se per a reprimir DDHH o silenciar qui els defensen.

Per a totes i tots:

- Fem una crida a totes les persones que tenen contractades treballadores de casa particular perquè se'ls permeti quedar-se a les seves cases i pagar-los per avançat el seu salari.
- Consumim en llocs pròxims als nostres habitatges, botigues i llocs de l'economia informal, per a contribuir al fet que aquestes persones puguin tenir accés a recursos per a la vida de les seves famílies. Així mateix, no fem compres innecessàries.
- Als propietaris de béns en lloguer, per a usos productius o d'habitatge, us animem a assumir un grau coherent amb la vostra pròpia condició econòmica, disminuint la renda entre un 50 i un 75%, segons les capacitats, durant el període de calamitat pública.
- Feim una crida a potenciar la resistència comunitària a través dels seus sabers i coneixements per a enfortir els nostres sistemes immunològics i d'aquesta manera fer front els riscos de contagi.
- Practiquem la solidaritat ara que ens quedem a casa. Els que puguem fer-ho per a aturar la propagació del virus, guardem les mesures preventives necessàries, però actuem amb sentit comú i solidaritat davant les emergències que es presentin. Aquest temps requereix l'empatia i la cooperació en la nostra comunitat i de manera quotidiana. □

Racisme, colonialisme i patriarcat, COVID-19 i pobles indígenes

(UNA MIRADA DES DE GUATEMALA)

Kajkoj Maximo Ba Tiul

Maia Poqomchi

Antropòleg, investigador i escriptor

Guatemala

«A diferència de Déu, el mercat és omnipresent en aquest món i no en el més enllà.

I, a diferència del virus, és una benedicció per als poderosos

i una maledicció per a tots els altres.»

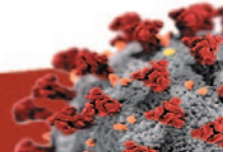
(Boaventura de Sousa. La cruel pedagogia del virus.)

Els pobles indígenes són la majoria de la població de Guatemala i d'altres països d'Amèrica Llatina. Pobles, que en la seva majoria, presenten nivells baixos en condicions de vida, producte del racisme i la discriminació que han patit durant molts segles. L'Enquesta Nacional de Condiicions de Vida del 2014, demostrava que el 59.3% de la població guatemalenca, es troba en pobresa. D'aquests, el 40% són de l'àrea urbana i el 82.5% de l'àrea rural. D'aquest compte, l'informe ens presenta com a resultat que més del 60% és multidimensionalment pobre.

D'acord amb l'Índex de Pobresa Multidimensional del 2019. L'IPM de Guatemala, va tenir en compte cinc àrees: salut i seguretat alimentària i nutricional, educació, ocupació digna, habitatge i accés a serveis bàsics. En el mateix informe, constata que la població de Guatemala, sofreix entre vuit i nou privacions alhora. Això ens dona com a resultat que estem constituïts per una població que no sols viu en pobresa; sinó en misèria. Això significa, que les persones multidimensionalment pobres dins la mitjana, estan privades en gairebé la meitat dels indicadors anteriorment exposats.

Els qui més pateixen la situació de pobresa, són els pobles indígenes i d'aquests les dones, els nens i les persones majors, de tal manera, que l'informe del PNUD, afirma que davant la COVID-19, «el major risc l'assumeixen les persones que actualment viuen en la pobresa. Malgrat els recents avanços en la seva reducció, una de cada quatre

persones encara viu en situació de pobresa multidimensional o és vulnerable a ella, i més del 40 per cent de la població mundial manca de cap protecció social». Posa en evidència que la pobresa multidimensional es concentra en la població indígena, i és més del doble que en els no indígenes, com és el cas de Guatemala.

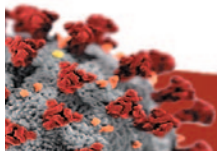
I com si fos poc, la pandèmia, es revitalitza el racisme, la discriminació, la xenofòbia i el patriarcat. D'una banda, com diu Chomsky, «ara mateix a Nova York, i altres llocs, metges i infermeres es veuen obligats a prendre decisions angoixants sobre a qui matar [...] perquè no tenen suficient equipament. I l'obstacle principal és la falta de respiradors».

En països amb una majoria població indígena (Mèxic, Guatemala, l'Equador, el Perú i Bolívia), no existeixen dades objectives de com la pandèmia està afectant, no sols l'economia indígena i les relacions intercomunitàries, i molt menys, dades sobre els possibles contagis en els territoris, com per exemple, que no se sap amb certesa quantes persones han mort aquest mes, aldea per aldea.

En el cas de pobles indígenes, existeixen molts estudis que obliguen als estats a no discriminar els pobles indígenes, i en aquest cas, l'estudi elaborat pel Mecanisme d'Experts sobre els Drets dels Pobles Indígenes de les Nacions Unides, reconeix el següent: *«el concepte de salut dels pobles indígenes no se sol tenir en compte en els sistemes de salut no indígenes, la qual cosa crea barreres importants d'accés»,* a més, perquè per als estats i els seus governs, sobretot com els nostres, on la decisió està en mans de la classe econòmica, els pobles indígenes continuen sent considerats com a ciutadans de segon nivell, igual que les dones, nens i gent gran.

Informes d'organismes internacionals (CEPAL, OMS, FAO, PNUD, MEDPI) i altres, ens demostren que els pobles indígenes continuen patint els efectes d'un sistema racista, colonial i patriarcal. La pandèmia ens torna a retratar la realitat dels estats amb majoritària població indígena i negra. Per això, és que s'afirma que la *«pandèmia és més que una emergència sanitària mundial. És una crisi sistèmica del desenvolupament humà l'impacte del qual sense precedents s'està fent ja palès en les dimensions socials del desenvolupament. Per això, econòmiques i resulta absolutament necessari realitzar polítiques públiques dirigides a reduir les desigualtats».*

Tenint estats racistes, colonialista i patriarcals, poc es discutirà sobre com els territoris indígenes experimenten la pandèmia i per tant, poc se sabrà si va morir algú a conseqüència d'aquesta. A més, després que el model de salut occidental, destruís el sistema de salut comunitària, avui els científics també tractaran de donar-li una explicació al coronavirus des de l'experiència dels pobles indígenes, però per poder enfortir el model econòmic que s'està afeblint.

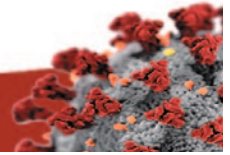
Els anomenats especialistes/científics, no estaràn massa a proposar-nos un nombre il·limitat de medicaments, que els pobles indígenes ja havien descobert en l'antiguitat i ho posaran a la venda, una cosa així com va succeir amb les empreses que es van dedicar a vendre productes denominats *complements alimentaris*, com OMNILIFE, HIERBALIFE, etc., que després de molts anys van començar a embotellar medicina indígena.

Amb l'arribada de la COVID-19 en els territoris indígenes, apareix de nou la discussió sobre la tríada: racisme-colonialisme-patriarcat com a fonaments dels actuals Estats-Nació i s'enforteix la mentalitat del «patró», «finquer», «terratinent», com la relació entre l'opressor i l'oprimit, com la figura política econòmicofilosòfica, que ens presenta la realitat de sotmetiment i de la repressió en contra dels indígenes. Una figura colonial, davant la qual s'ajup el cap i se'l considera com el «sant protector», d'allí sorgeix el principi que diu que cal obeir el president o als funcionaris de Govern, perquè diuen la veritat, sense pensar que representen la barbàrie i el salvatgisme.

Nacions Unides ens alerta en afirmar que *«si hi ha algun grup al qual la crisi econòmica provocada per la COVID-19 ha afectat d'una manera contundent és el dels 1.600 milions de persones que treballen en el sector informal, gairebé la meitat de la força de treball mundial que ascendeix a 3.300 milions d'individus, sobre un total de 2.000 milions a nivell global»*. Però aquests efectes han estat històrics perquè les seves causes estan en el sistema capitalista, per això es critica als qui pensen que cal tornar a la «normalitat». Quina normalitat, perquè el que considerem normal, és l'opressió i la pobresa. Si la normalitat és l'explotació o el sentiment i pensament religiós-ortodox del sistema capitalista, llavors no volem tornar.

Racisme-colonialisme i patriarcat, s'han reinventat i reactivat fortament durant aquest mes arran de la pandèmia. En els últims mesos amb la pandèmia, la quarantena, les restriccions i els estats d'excepció, s'ha aprofundit una crisi generada per un sistema capitalista de mort i dominació múltiple, patriarcal i colonial. Aquesta crisi estructural, molt més gran i profunda que la COVID-19, si bé ha colpejat a tota la humanitat i el planeta, també és necessari reconèixer que els impactes més catastròfics, es donen en els sectors vulnerables i històricament exclosos de la població d'Amèrica Llatina i a la Mare Terra, font incessant d'explotació per a l'extracció de matèries primeres.

Pensar que després de la pandèmia, el món canviarà per a bé o com a mínim es traçarà la ruta per a un «nou món o nous mons», està molt lluny de ser realitat, però podem aspirar, com ho afirma Boaventura de Sousa, a «imaginar

solucions democràtiques basades en la democràcia participativa a nivell de veïnats i les comunitats, i en l'educació cívica orientada a la solidaritat i cooperació, i no cap a l'emprenedoria i la competitivitat costi el que costi».

Caldrà pensar en noves maneres de relacionar-nos amb la terra i la naturalesa. Llavors, per què no aspirar a una nova forma d'economia familiar i comunitària. Tractar de deixar de ser dependents d'estats i governs neoliberals. Això permetrà pensar-nos a nosaltres mateixos com a capaços de tirar endavant. I que les nostres veus no siguin les mateixes que els agrada escoltar als governs corruptes i neoliberals, com els que solen sentir-se en països com Guatemala. «*Necessitem ajuda!*», se sent a una persona cridar. Mentre que Giammattei respon: «*Ja vindrà, tranquil·la la seva ment*». No obstant això, una dona li havia indicat que els programes no han arribat i una altra més assegura que es va quedar sense treball per la crisi de la COVID-19.

La COVID-19 té rostre de dona, d'indígena, de nen, d'adult, de negre, de pobre i marginat. Sí, és cert; que tots som subjectes de contagi, però no tots podran passar el contagi de la mateixa forma. Pocs tenen la possibilitat d'estar en un bon hospital i amb les condicions bàsiques per a superar la malaltia. La gran majoria, que viu en situacions de fam i desnutrició, omplirà els grans forats on acabaran les restes humanes i la majoria de persones, com al s. XX.

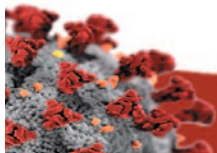
La pandèmia, per a la majoria de la població pobra del món, és com una guerra. Això vol dir, que estem davant un nou genocidi, impulsat per les grans transnacionals i el seu model capitalista, qui han destruït amb les seves fàbriques i les seves indústries com la *Bayer* i *Monsanto*, a la terra i la naturalesa i conseqüentment, la vida humana, amb tota la porqueria que venen per a incrementar les seves riqueses.

Mentre hi hagi capitalisme, hi haurà colonialisme, patriarcat i racisme. Es perd la solidaritat i el comunitarisme i enfortim l'individualisme. Perquè «*L'Estat, en prendre mesures per a vigilar i restringir la mobilitat amb el pretext de combatre la pandèmia, adquiria poders excessius que posarien en perill la democràcia mateixa*» i a poc a poc ens tornàrem a acostumar a estar en territoris controlats, com avui succeeix en moltes comunitats. On persones vinculades a les contrainsurgències dels anys 1980, com a Guatemala, tenen control total sobre la població, imposant els seus propis controls repressius, instal·lant no un sistema d'emergència per la COVID-19 sinó un sistema de control social perquè ningú es revolti.

Per si no n'hi hagués prou, els pobles indígenes, a més de l'emergència per la COVID-19, continuen patint els embats dels finquers a Guatemala, constantment els estan desallotjant de les seves terres o hi ha proposta de desallotjaments, com l'acord entre l'Associació de Finquers de les Verapaces, governació departamental i el sistema de justícia. Els desallotjaments violents de la Sierra de las Minas, de Baja Verapaz, desallotjaments en les favelas del Brasil, desallotjaments en àrees marginals a Bogotá, Colòmbia, etc.

No és, com diuen alguns experts, que «*els pobles originaris [...] s'estan veient seriosament afectats per la COVID-19*», sinó que la realitat és que els pobles indígenes han estat els més afectats per aquest sistema i la COVID-19, l'ha vingut a aguditzar més i que veient-ho en perspectiva, estem davant d'escenaris molt més difícils per als pobles indígenes, els nens, les dones, les persones majors, etc.

En aquest sentit i en clau de perspectiva, per als pobles indígenes es manifesta un escenari no gens fàcil. El sistema capitalista-neoliberal-extractivista, amb l'afany de recuperar la seva economia, tractarà de totes maneres ingressar als territoris indígenes per a apropiari-se de forma més voraç dels recursos naturals, i amb l'excusa del distanciament social, murmura a l'oïda dels febles per a omplir els territoris d'antenes de mòbil perquè l'educació es faci de manera virtual i com que per això es requereix energia, s'impulsarà el seu pla *macro* per a desenvolupar el model energètic per a les grans transnacionals. Mentrestant, els pobles continuaran morint de fam i sucumbint davant la ignorància. □

L'USAC i el COVID-19

Alejandra Recinos

Coordinadora de la *Unidad de Educación Virtual*
(USAC) Universidad San Carlos de Guatemala
Guatemala

Vull compartir-vos que en relació amb la COVID-19, justament aquesta setmana s'ha presentat un augment de casos al nostre país. Actualment, a dimecres 13 de maig, tenim 1.358 casos actius, 129 recuperats i 29 morts; comparat amb altres països s'havia contingut bastant bé la propagació, aquesta setmana la nostra corba ha començat a elevar-se comparat amb la setmana anterior, que hem crescut un 194%, triplicant el nombre de casos amb relació a la setmana passada, els nostres hospitals comencen a veure's sense capacitat d'atenció i els nostres recursos mèdics són limitats. Això va portar al nostre President a prendre mesures dràstiques a partir d'ahir, per la qual cosa ens trobem en un període de *toc de queda* prolongat que restringeix la mobilització i altres accions.

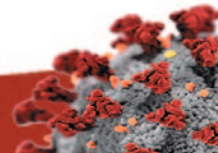
En relació amb la part acadèmica des de la perspectiva de la nostra Universitat, és un tema complex i sobretot de molts reptes. Estem en un punt on l'educació a través dels mitjans digitals ha estat el *flotador* del servei educatiu; però això no ha estat fàcil, ni menys pesat, ha tret a la llum temes com l'evident bretxa tecnològica que aguditza l'accés a l'educació i la feblesa dels nostres docents en relació amb les competències digitals que fa que la transició de fer classes presencials a fer-les digitals sigui un tema complex.

Com a Universitat, estem desenvolupant una sèrie d'estratègies per a fer costat als nostres docents i per consegüent, als més de 200.000 estudiants de la nostra Casa d'Estudis. Veiem també com a positiu que aquesta necessitat de migrar als ambients digitals malgrat que representi un repte, són una possibilitat per a innovar en l'àmbit educatiu, així com d'ajudar al medi ambient, reduint el consum de paper en les tasques i altres documents que es feien físics.

Personalment, respir profund, ara mateix tots fem teletreball (sense fronteres d'horaris), per la demanda en tema de l'educació a través de mitjans tecnològics, hem estat part del centre de l'huracà i estem tractant de donar suport amb eines tecnològiques, solucions tècniques i acadèmiques i formació docent, entre altres coses, a totes les unitats acadèmiques (43 en total, entre facultats, escoles, centres universitaris i instituts), per la qual cosa les responsabilitats són majors. Però la qüestió no acaba aquí, tinc 2 fills a l'escola (a primer i a sisè de Primària) pel que també em toca fer de mestra i tutora, i a més, estar a casa implica fer les tasques pròpies de la llar. Com veuen, ara tinc tres treballs per atendre al mateix temps.

Espero que aviat puguem sortir d'aquesta crisi i que puguem fer-nos una abraçada amb els éssers estimats i sortir als parcs a jugar amb els nens en llibertat.

Delfina Hércules

Mestra d'Educació Primària

Raxruhá, Alta Verapáz, Guatemala

Sóc Delfina Hércules, mestra d'una comunitat rural del municipi de Raxruhá, en el Departament de Cobán Alta Verapáz. On vivim, tenim greus problemes d'energia elèctrica, així com moltes dificultats de connexió a Internet. Les condicions de la majoria de les famílies són molt precàries i fer de mestra té moltes dificultats.

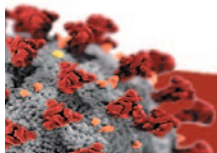
És un gust compartir la nostra situació amb vosaltres i espero que aquest virus no us afecti molt. Nosaltres aquí on estem, vivim una situació incòmoda perquè hi ha moltes restriccions per sortir de l'aldea o del municipi i això ha afectat els agricultors a l'hora de vendre els seus productes.

Hem de quedar-nos a casa, ja que els comitès comunitaris es van organitzar per tancar la sortida de l'aldea per evitar moviments de persones. Això està afectant greument les famílies si volen adquirir productes alimentaris.

La situació, tant econòmica com social, i la realització dels projectes que ja s'encaminaven des de feia diversos anys, s'han aturat i això fet retrocedir tot el que s'havia avançat per a sortir de l'extrema pobresa en la qual viuen la majoria de les famílies. Tots els nens i docents són a les seves cases. Aquesta situació està afectant moltíssim a l'educació de la infantesa.

Agraïm a la solidaritat del grup de suport que sempre estan pensant en nosaltres, sempre. Gràcies i el desig que tinguin èxits en les seves labors.

Francisco Cuz Caal

Mestre d'Educació Primària

Delegat de SAMGUA

(Sindicato Autónomo Magisterial Guatemalteco)

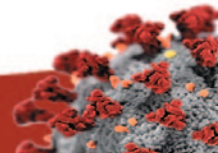
Petén, Guatemala

Un gust saludar-vos des del departament de Petén, el més gran de Guatemala. Vivim, per mor de la pandèmia del coronavirus una situació molt difícil que ningú tenia prevista; ens està costant viure, es donen situacions molt dures a tota la població, ja que es necessita treballar per poder aconseguir els *quetzals* necessaris per a realitzar la bossa diària i així alimentar les famílies que vivim sense estalvis.

Lamentablement, el coronavirus cada dia està augmentant i el contagi de la població va de més en més; ja s'han acabat els recursos econòmics, especialment de les famílies que no tenen treball formal; la situació pot explotar en qualsevol moment, ja que l'estat de Guatemala no ajuda. Tan de bo aviat es normalitzi tota aquesta terrible crisi.

Moltes salutacions.

La Regió Ixil davant la COVID-19

Iliana Brito Solíz

Tècnica de projectes de AEPREQ

(Asociación de Educadores Populares Reasentados del Quiché)

Soci local a Guatemala d'STEI Intersindical i E.S a Quiché

Aquesta pandèmia ha generat un impacte humanitari a la Regió Ixil, perquè una vegada més col·loca a la població en una situació de pànic. La majoria de pobladors d'aquesta àrea està relacionada amb el conflicte armat intern, principalment són víctimes supervivents d'aquella època i experimenten per segona vegada el *toc de queda*, el mateix que es va donar en el govern de Ríos Montt, on moltes persones van morir.

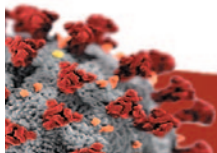
Aquesta situació està afectant majorment la població que viu en pobresa i extrema pobresa a causa de la manca de condicions necessàries per a enfrontar aquesta malaltia mortal. Principalment les persones que treballen en la informalitat i que viuen del que guanyen dia a dia. Fins ara, 19 de maig, el Govern Local Municipal està donant petites bosses de queviures per a algunes famílies, lamentablement aquest suport està sent polititzat perquè només estan beneficiant a grups d'interès i no, als més necessitats. Situació que col·loca en desavantatge i en risc de desnutrició a la majoria de la població.

Les conseqüències seran terribles per als de sempre, les persones d'escassos recursos econòmics, els que estaran corrent major risc enfront de la pandèmia de la COVID-19.

Fins avui, a la Regió Ixil, no hi ha casos confirmats de la COVID-19, segons l'àrea comunitària de salut. Fins avui, han estat posades 1.000 persones en quarantena (alguns deportats i altres provinents de les costes), dels quals, 600 han complert i donat d'alta, i 400 que estan complint amb la quarantena des de les seves llars per la manca d'un espai específic per a aquests casos. Per a això, és des de l'àrea salut de la Regió Ixil, s'ha organitzat un grup d'infermers per la COVID-19, els qui dia a dia visiten a les persones que estan en quarantena en les seves llars, seguint els protocols de seguretat.

Al poble Ixil, igual que a la resta de països, se li ha sol·licitat el compliment dels protocols de seguretat establerts, com l'ús de mascaretes, rentat de mans, distanciament social i alguns articles d'higiene; però lamentablement no tots compten amb les possibilitats d'adquirir aquests articles, i davant la falta d'ingressos, aquesta situació es complica encara més.

Ara més que mai la població valora i demana el suport de la cooperació internacional perquè els suports són més directes en les comunitats i no es condicionen ni es polititzen. □

En aquests temps de pandèmia

Vanessa Echeverría De León

Mestra d'Educació Primària

Chimaltenango, Guatemala

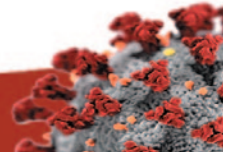
El coronavirus, en el nostre entorn immediat, s'ha convertit en un brou de cultiu per a la corrupció en un país on tot ens queda lluny, com per exemple, la salut. Les condicions paupèrrimes en les quals el personal de salut treballa, són més evidents ara, en una crisi sanitària que s'ha traslladat al nostre país, Guatemala, des del 13 de març, amb el primer cas positiu de COVID-19 i que va generar l'entrada en quarantena a partir del 16 de març.

Passats els dies, la tensió s'ha elevat i s'ha fet més palpable la precarietat per a les famílies en situació de pobresa i pobresa extrema. Les condicions econòmiques es polaritzen encara més, entre la burgesia del país i la major part de la població que, veu en les mesures la pèrdua dels drets que poc li garanteix l'Estat, en la seva situació.

Es va deixar de costat el Decret 15-2020 sense sortir a la llum, atès que el President de la República el veta perquè veu en ell qüestions de forma, que donen motiu a una reculada en la recerca pel bé comú per a les majories. Aquest decret donava l'oportunitat a la població guatemalenca de mitigar, en petita mesura, l'aflicció dels pagaments a final de mes, proporcionant-li l'oportunitat d'estendre el temps de cancel·lació dels seus deutes a tres mesos, sense que es tallin els serveis bàsics durant la quarantena.

No sols aquesta, sinó altres mesures afecten encara més els habitants del país, i més encara en condicions de vulnerabilitat. La recent mesura presa pel President de la República de tancar gairebé per complet l'activitat eco-

nòmica a partir d'aquest divendres 15 de maig, sense contemplar que el sector pagès del país tindria productes per proveir en els mercats, i llançar a la població a les botigues de barri a comprar desesperadament, tot el necessari per al cap de setmana, deixa veure que no es té un pla enfortit per a fer front a aquesta crisi sanitària, a més que, òbviament, fa evident que les mesures no són del tot equitatives per als grans empresaris i el sector agrícola i comerciants d'aquest país. Es deixa clar que la classe social més afectada per aquesta pandèmia, serà sempre la que paga, avui dia, els préstecs milionaris que poc es veuen reflectits en la seva economia.

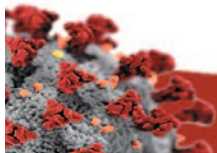
Aquest és l'escenari en què s'està desembolicant la població guatemalenca, la qual cosa limita encara més el desenvolupament d'altres activitats, entre elles les educatives; on els projectes de cooperació que es desenvolupen veuen en aquestes circumstàncies limitacions a la seva efectiva execució.

En relació amb això, Ensenyants Solidaris, a través de l'STEI Intersindical, limita el seu camp d'acció a la nostra regió, més encara al nostre país pel fet que a més de ser una situació atípica, en les quals és necessari buscar tots els mitjans d'adaptació, les condicions econòmiques del grup objectiu es veuen limitades en gran manera pels acomiadaments injustificats de molts, així com la limitació d'accés a Internet i la mobilitat física per a la continuïtat dels processos, mobilitat, que aquesta sigui de pas, condiciona encara més l'accés a altres recursos necessaris per a la participació activa dels projectes que desenvolupa Ensenyants Solidaris.

S'aprecia un avanç alentit en els esforços de formació en aquest sentit; així com limitacions tecnològiques a causa de la crisi econòmica derivada de la crisi sanitària, que dificulta d'una manera o l'altra la maximització dels recursos per a l'acompliment de les activitats. Tanmateix, això no ha de veure's com un factor que trunqui l'enfortiment del treball organitzatiu i de formació, portat a l'interior dels projectes, sinó més aviat com un moment de reflexió, un punt d'inflexió i de recerca de mecanismes que siguin de benefici per al desenvolupament de les comunitats on arriben els projectes d'Ensenyants Solidaris.

La transformació de cadascuna de les eines que, donen suport al treball dins de l'organització, es fa necessària per a enfortir els processos en la recerca de solucions creatives per a avançar en la transformació d'una societat més justa i més humana, que garanteixi a la majoria de la població els drets d'una societat que respecti la dignitat i vetlli per la satisfacció de les necessitats bàsiques que millorin la qualitat de vida de les majories.

Així que aquest és un moment per gestar els teixits de solidaritat i germanor, per a enfortir la capacitat organitzativa d'un poble que busqui el respecte dels seus drets i gaudeixi l'alegria de viure ▣.

Irma Yolanda Mucia

Coordinadora de Projectes de l'Asociación Educando Guatemala

Soci local a Guatemala d'E.S. i STEI Intersindical

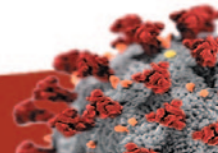
Chimaltenango és un dels departaments altament identificats amb major nombre de casos de COVID-19, això ha perjudicat a tota la població en general i especialment als pobles indígenes de comunitats rurals. L'augment dels casos fins avui, 14 de maig, va a més i estem en la fase de mitigació.

La pandèmia ha perjudicat de manera significativa tot allò econòmic, social, i de salut. A la majoria dels i les guatemalenques se'ls ha infós la por i el pànic, psicològicament i políticament. Les condicions que viuen quotidianament les famílies és de desocupació, falta d'aliments i la supervivència quotidiana, no tots tenen la mateixa condició per a quedar-se a casa.

Va en augment la violació als drets humans en tots els àmbits, especialment la salut dels afectats de la COVID-19, el sistema de salut s'ha col·lapsat, la violència intrafamiliar i contra les dones ha augmentat dia a dia, i el maltractament a la infantesa, igual aquest s'ha reflectit poc en els mitjans de comunicació local.

En resum, en les comunitats locals s'han solidaritzat, ja que l'ajuda del Govern local i nacional no ha arribat als més vulnerables, estan fent costat només als afiliats de l'Alcalde Municipal. En cada comunitat estan realitzant la barata en espècie per a obtenir aliments en cada família. I subsistir cada dia, encara que en algunes famílies ja ha tret les banderes blanques per falta d'aliments. Esmentar que les famílies que compten amb un hort família, han subsistit d'aquestes hortalisses per a alimentar a les seves famílies per a un plat de menjar. Agraïm difondre aquesta informació: Gràcies pel seu suport i solidaritat de la cooperació a Guatemala.

La situació del coronavirus COVID-19 a Sololá, Guatemala.

Leonicia Pocop Saloj

Directora de COINDI

(Cooperación Indígena para el Desarrollo Integral)

Soci local a Guatemala de l'STEI Intesindical i E.S.

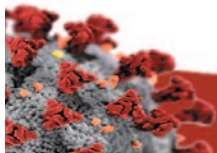
Sololá, Guatemala

El confinament de les famílies i comunitats de Guatemala ha representat la suspensió d'alguns drets, la limitació de reunions, de manifestació i d'auditoria social. Hi ha pèrdua d'ocupació, disminució d'ingressos econòmics, inseguretat alimentària i problemes emocionals. Les dones estan sent afectades per l'augment de la violència i discriminació en contra seva, han tingut recàrrega de treball especialment en la cura i educació dels fills i de les filles i no hi ha condicions perquè denunciïn la violència que pateixen. Hi ha una situació d'estrès, de por i d'incertesa.

La pandèmia de la COVID-19 sobre els nostres pobles, va venir a aguditzar encara més l'empobriment i la fam que històricament hem patit. Així també, ve a aguditzar la desnutrició crònica, la violència i la discriminació contra la dona. L'economia indígena i camperola ha presentat grans pèrdues a l'ésser vedat el seu dret a la lliure comercialització dels seus productes agrícoles. El que no passa amb l'oligarquia, ja que ells sí que circulen lliurement per comercialitzar els seus productes. El repte de les nostres organitzacions és la vitalització dels horts i parcel·les familiars agroecològiques, és l'enfortiment de la capacitat d'emprenedoria de les dones, és la sensibilització i la formació per ràdio i TV cable local.

«Stop a la violència», «junts per la igualtat de condicions entre dones i homes» i «practiquem la solidaritat i la cooperació des de la llar». □

Maida Karina Chún Chicol

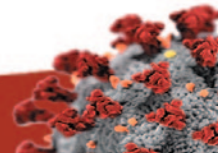
Promotora de projectes de cooperació d'*STEI Intersindical* i E. S.
Chimaltenango, Guatemala

Aquesta nova pandèmia, al meu parer, ha ocasionat nous reptes i situacions realment difícils en l'actualitat. Centenars i centenars de persones s'han vist afectades econòmica, emocional i psicològicament a causa de la pandèmia i a les decisions preses pel Govern de Guatemala, i especialment, les municipalitats de cada un dels municipis, on s'ha generat molta més discriminació. En el nostre cas, com a municipi, a l'ésser declarat el primer cas comunitari, va generar que ens declarés un cordó sanitari, la qual cosa va portar amb si acomiadaments, cancel·lacions de contractes i un descontrol total en l'economia de cada un dels que residim a Patzún, Chimaltenango.

En general la deficiència dels nostres hospitals, el mal estat en què es troben i els casos de COVID-19 que van en increment, aquesta situació es posarà més difícil perquè el sistema de salut ja estava col·lapsat des d'abans de la pandèmia, així com van les coses ens espera un confinament total, ja que al meu entendre no s'han pres les mesures necessàries i les persones encara no creuen en la nova malaltia que afecta el món sencer.

I en educació, és un repte immens per a tot professional haver de treballar a distància, especialment per als docents que no s'han preparat ni innovat en les noves tecnologies de formació, llavors em pregunto, què passarà amb la qualitat educativa i l'educació dels nostres nens i nenes en el futur? ☐

El viure i sobreviure de la població Maia enfront de la COVID-19

Isabel Cosiguá Saloj

Promotora de projectes cooperació a Guatemala STEI Intersindical i E.S.

Sololá, Guatemala

La COVID-19 va paraitzar tothom i el seu impacte en l'economia ha estat fort, principalment als països on en la seva majoria habiten els pobles originaris. La COVID-19 s'ha convertit en un mitjà per a consolidar les esferes de corrupció a l'Estat Guatemalenc. L'aportació es fa a partir de l'òptica i sentir des de la vivència de la població maia de Guatemala, les limitacions i com estem sobrevivint davant el virus (creat per països potencialment econòmics que competeixen per a veure qui és el més fort) i les conseqüències les pateixen triplement la població marginada per l'Estat excloent, discriminador i racista.

L'impacte en l'Economia de la població marginada ha estat dura. Des que es va establir la quarantena a Guatemala el 14 de març, els petits productors ja no van poder sortir de les seves comunitats per a vendre els seus productes, a causa de la suspensió de transports col·lectius. Mitjans importants per als petits productors per a vendre els seus productes en els municipis i departaments veïns. Alguns departaments van tancar els mercats municipals, afectant els comerciants i el tancament dels comensals. El contrast d'això, és que les cadenes dels supermercats i els restaurants van romandre oberts.

Es va començar a elevar en algunes comunitats i es continua elevant el preu de la cistella bàsica, per poder fer-se una idea, el quintar de blat de moro que costava Q140.00 arribà fins a Q250.00 o més, el que implica una crisi alimentària de la població marginada.

Els treballadors informals que estaven treballant en la capital, van haver de retornar a les seves comunitats, per a salvaguardar a les seves famílies, pel fet que a la ciutat capital es va paraitzar el transport col·lectiu, això implica que les famílies estan passant per una crisi econòmica, crisi alimentària, crisi a nivell de salut física i emocional.

A nivell comunitari les jornades de treball van arribar a ser de mig dia, el que implicava sortir de casa a les 5.00 i tornar a les 15.40, perquè a les 16.00 iniciava el *toc de queda*, en cas contrari eren capturats per la policia nacional per violació de l'horari establert. «Amb la policia rondant en les comunitats abans de les quatre de la tarda i a les nits amb les seves sirenes sonant, infonia por, tornant el temps i recordant el que es va viure en la guerra interna a Guatemala en els anys 80», manifesten les persones adultes en les comunitats.

S'està aguditzant la crisi econòmica de la població fins avui, hi ha famílies que ja no tenen com cobrir les despeses per poder comprar el que necessiten per a mantenir a les seves famílies, perquè no hi ha treball, no poden sortir de les seves comunitats, les mateixes autoritats comunitàries han adoptat les mesures dictades pel Govern Central. S'estan abocant els productes en les comunitats llunyanes i es continua incrementant el nivell de desnutrició en la població.

Les que estan sofrint triplement aquesta crisi econòmica, són les dones vídues, solteres amb fills, que només treballen de dia per a sobre viure amb la seva família, però actualment no poden sortir a treballar, i elles no compten amb suport del govern.

I la famosa frase «Queda't a casa», però si la gent no tenen diners, no té aliment, no li queda altra que arriscar-se.

A la part d'educació, s'han paralytitzat les jornades de classes a nivell primari, el Govern està treballant materials didàctics per als nens i, no obstant això, va aprofitar per implementar una assegurança d'estudiant que sens dubte és el bressol de la corrupció, per ser aprofitats per les entitats financeres que brinden assegurances de vida. A més, els joves a nivell diversificat que segueixen una carrera per graduar-se, s'estan sumant a la feina en línia i, en canvi, això implica una inversió que moltes famílies no poden pagar. Un paquet d'Internet, amb un bon senyal, costa 30.00 quetzals per dia i mig, perquè l'estudiant envii la seva tasca o faci la seva avaluació en línia, però si són tasques de diversos cursos, implica fer la seva recàrrega dues o fins a tres vegades a la setmana. I la família prioritza comprar aliments que tenir Internet, de manera que hi haurà un gran abandonament escolar, i al Govern no li interessa.

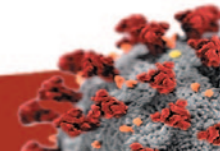
A la part de salut, d'acord amb la informació requerida mitjançant diàlegs amb infermeres que treballen en els hospitals o llocs de salut, no hi ha equip ni entrades per fer front a la COVID-19. Hi ha moltes mancances en el sistema de salut. A més, els llocs de salut a les comunitats, han reduït l'atenció, i en molts casos ja no atenen a persones amb malalties comunes, només als casos de COVID-19. Acció que viola el dret de les persones a accedir al servei de salut. Hi ha hagut poca informació per part de les autoritats de salut de l'Estat sobre les mesures de prevenció davant la pandèmia i, principalment en la llengua local.

A les comunitats, hi ha el temor, fins i tot en el personal que treballa als hospitals, que els impedeixin entrar a casa seva, pensant que ja tenen el virus, mentre que les autoritats de salut no vetllen per la seguretat seus treballadors. Les famílies que són confinades, pateixen exclusió per part dels veïns, i les autoritats de salut no expliquen què significa això, ni de bon tros l'Estat dóna suport a les famílies per poder alimentar-se.

Lamentablement, el Govern no s'ha dignat a promoure condicions i alternatives per ajudar les comunitats maies, ha parlat de 10 programes i, en canvi, a les famílies i comunitats que ho necessiten, no els ha arribat res. Però els mil milions de préstecs que ha fet el Govern els hem de pagar tots els guatemalencs.

Tota la població s'està enfrontant a la crisi des de la seva vivència comunitària, la solidaritat entre veïns per recaptar aliments per repartir entre les persones necessitades, perquè podem morir de fam i al Govern li és igual. □

Sandra Sánchez Catalán

SEFCA

(Servicios de Formación en Centroamérica)

Soci Local a Guatemala de l'STEI Intesindical i E.S.

A dos mesos que a Guatemala fos anunciat el primer cas de coronavirus, i amb això declarat l'estat d'alarma, la suspensió del cycle escolar, de transport públic i d'empreses d'activitats no essencials en tot el país, el benvolgut amic Juan, em pregunta que com està afectant la pandèmia en aquest territori que hem recorregut junts.

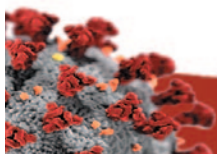
Li respondré des d'un dels municipis que, com a SEFCA, estem acompanyant de molt a prop: San Pedro Carchá, Alta Verapaz. Sense cap cas de COVID-19 reportat encara, amb un 95% de la seva població maia q'eqchi' rural. La falta

d'aigua en aquest municipi afecta seriosament a la seva població, especialment a les dones, i la fam comença a rondar a causa de l'impacte de les mesures de mitigació imposades pel Govern i implementades dràsticament pel seu batle, no obstant això, malgrat no haver rebut cap suport per part dels governs central i local, les comunitats estan «sostenint la penya».

Davant el desastre, visibilitzat per la pandèmia, avui es recull i visibilitza el fruit d'anys de treball amb les dones en la construcció de la sobirania alimentària, sembrant ecològicament els antics aliments i implementant nous cultius que balancegen la dieta quotidiana, tot això de la mà de la defensa del territori i cura de l'aigua, tant dels rius com la de la pluja, a través de la construcció col·lectiva de tancs de ferro-ciment per a la captació d'aigua.

Sí, les comunitats *sostenen la penya* que va deixar tirada el capitalisme, des de les seves petites parcel·les i patis domèstics i tornar a costums aparentment oblidats, com la solidaritat i l'intercanvi, que es van iniciar venent entre si el blat de moro i el fesol a menor preu, i després van passar a l'intercanvi d'aliments, i amb la pluja que ja va arribar, reforcen els seus cultius, saben que d'ells depèn la seva supervivència, ja que fins avui el Govern no els ha respost en absolut.

L'experiència de la pandèmia, avui ens posa davant una disjuntiva de supervivència, seguim amb l'estil de vida actual que ens obliga a dependre dels Governos, que al seu torn obeeixen interessos macroeconòmics o girem la nostra mirada a la sobirania alimentària, com a alternativa garant de vida autònoma.

Les nostres vivències i la COVID-19

Otto Quintana

Líder Sindical

STEG

Retalhuleu, Guatemala

Els casos positius de coronavirus a Guatemala han arribat a 967. A Retalhuleu no s'ha reportat cap cas a excepció d'una persona en el municipi de Santa Cruz Mulua, que va venir dels Estats Units i li van realitzar les proves corresponents però va donar negatiu. Retalhuleu es troba lliure de casos de COVID-19.

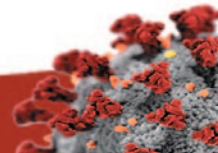
La situació econòmica per a molts *retaltecs* és precària, les persones que treballen en l'economia informal (mercats o vendes lliures) no tenen major nombre d'ingressos, ja que s'han d'evitar les aglomeracions de persones i el *toc de queda* els ha perjudicat, ja que no venen com es deu. I a part, les persones no compten amb diners suficients per anar a comprar.

Pel que fa a la salut, l'hospital nacional i l'IGSS compten amb pocs inputs per a rebre pacients que presentin símptomes per COVID-19, tenen instruccions de traslladar-los als hospitals habilitats pel Govern. Retalhuleu segueix amb les mesures de prevenció: ús de mascaretes i rentar-se les mans amb alcohol en gel.

Pel que fa a l'educació, els nens i mestres es troben resguardats des del 16 de març del 2020. Es van implementar classes per la televisió, i la setmana del dilluns 4 al divendres 8 de maig del 2020 es van lliurar guies de treball per als alumnes que va enviar el ministeri, i que es va fer efectiu el lliurament per mitjà de pocs mestres en els establiments i seguint les mesures de precaució. Algunes oficines de l'adreça departamental d'educació estan en funcionament, ja que per mitjà de l'*Organización de Padres de Familia* (OPF) es fan lliuraments de bosses de queviures per als alumnes de les escoles.

A Retalhuleu comptem amb massa persones professionals que no es poden contractar ni empreses privades ni públiques a causa de la pandèmia per la qual travessem. Les ocupacions per part del Govern segueixen de la mateixa manera. El projecte dels cursos a distància o cursos en línia, es troben els docents a l'espera, ja que no ens podem reunir, i per mitjà del mòbil és difícil que donin les seves dades i no aconseguim la millor explicació. □

Criminalització i COVID-19

María Isabel Matzir

Mestra

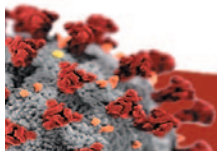
Companya de vida de Bernardo Caal Xol

Chimaltenango, Guatemala

Els pobles que resistim per la defensa de la vida i els béns naturals, actualment estem sofrint una doble crisi a Guatemala: la del sistema corrupte i impune incrustat en els diferents Ministeris de l'Estat que protegeix i privilegia als megaprojectes, i la crisi de la pandèmia de la COVID-19.

Els presos polítics de Guatemala es troben vivint la pitjor etapa de l'empresonament, a causa de les condicions d'amuntegament i insalubritat en què l'Estat els ha sotmès.

El cas de Bernardo Caal Xol, pres polític a Guatemala, és el cas més emblemàtic de criminalització, en el qual s'evidencia la complicitat dels *megaprojectes* amb el Ministeri Públic (jutges i fiscals), Ministeri d'Energia i Mines, Cort Suprema de Justícia, Cort de Constitucionalitat i mitjans de comunicació massius, entre altres.

El procés penal contra Bernardo ha evidenciat un retard maliciós del sistema de justícia, des de novembre del 2018, quan ell va presentar l'apel·lació contra la sentència de 7 anys amb quatre mesos de presó que li va ser dictada. No obstant això, els magistrats titulars i suplents es van excusar per a no conèixer el seu cas.

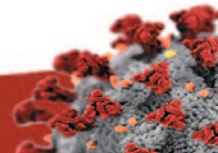
Les famílies dels presos polítics estem amb la incertesa del pitjor escenari que es pot enfrontar a les presons. Sabem que és qüestió de temps que el virus entri en cadascuna de les presons i el contagi automàticament serà massiu, a causa de la falta d'aigua i el no poder guardar distanciament físic entre cadascuna de les persones que estan recloses en els centres penitenciaris.

A principis del mes d'abril d'enguany, els advocats de la defensa tècnica van interposar una sentència en la Cort de Constitucionalitat a favor de Bernardo Caal Xol, per l'amenaça real i imminent de produir-se violacions al dret a la seva salut i per tant, a la seva vida i integritat personal per les condicions d'amuntegament i insalubritat, però fins a dia d'avui no han notificat la resposta.

El 29 d'abril del 2020 Bernardo Caal Xol i altres presos polítics del món van enviar una carta a Michelle Bachellet, Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans perquè pugui continuar duent a terme les accions necessàries a fi que els Estats prenguin quantes mesures siguin necessàries per salvaguardar la vida dels presos polítics.

Les visites en el centre preventiu de Cobán Alta Verapáz van ser suspeses des del diumenge 15 de març del 2020, per això com a família no hem pogut veure'l des d'aquesta data.

En el context de la pandèmia COVID-19 els humans hem reafirmat la importància de defensar els nostres rius per a l'ús comunitari, i no per a ser segrestats i explotats per les hidroelèctriques que generen més pobresa i trencament del teixit social. Com a societat s'ha pres més consciència de la nostra dependència amb la Mare Terra perquè és ella la que ens proveeix la seguretat alimentària i nutricional. Faig una crida al món per a solidaritzar-se i prendre accions per a exigir la llibertat dels qui defensen la vida, la Mare Terra, els rius, el territori, la llibertat i la justícia. ▣

El sentit del canvi

Mario Rodríguez

Asociación Economistas por el cambio

USAC

Guatemala

La pandèmia generada per la propagació de la COVID-19 és mundial i amenaça la vida de moltes persones, mentre no es controli. A Guatemala la corba de contagis ha anat creixent amb el pas dels dies provocant el col·lapse dels hospitals provisionals, muntats pel Govern, encara que és el país que menys proves realitza a la regió.

Arran de l'increment dels casos de persones contagiades, el Govern va adoptar el confinament total durant tres dies. Mesures dràstiques que provoquen una sèrie de problemes addicionals per les famílies que depenen de l'ingrés diari i que es busquen la vida com poden. En un país sense una xarxa estatal de suport i Seguretat Social, amb una feble infraestructura hospitalària i amb pobresa i pobresa extrema, producte del model econòmic, és molt difícil mantenir una mesura de tal naturalesa.

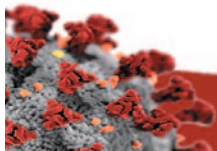

La COVID-19 va passar de ser un problema de salut, a convertir-se en una situació econòmica alarmant, l'agregament de la qual pot provocar esclats socials impredecibles.

Els treballadors del sector privat han estat acomiadats en massa, sense que existeixi una negociació col·lectiva que impedeixi la desprotecció cap a ells. El sector informal de l'economia, veu restringida la seva activitat per les limitacions que imposa la llei de crisi.

Les ajudes econòmiques ofertes pel Govern encara no han arribat. La fam constreny, i milers de famílies de tot el país surten al carrer onejant banderes blanques, demanant solidaritat davant la seva situació. El president ha minimitzat aquest problema i de manera despectiva ha anomenat a les persones que porten banderes blanques com a *molèsties* demostrant poca sensibilitat amb el drama humà que provoca la pobresa.

Per la seva part, el sector privat, qui ha rebut tot el suport per part del Govern, insisteix a eliminar les restriccions i que tot torni a la normalitat, perquè, segons ells, el país no es col·lapsi econòmicament. Per això, fàbriques i agroindústries continuen funcionant amb normalitat, emparats amb el vistiplau del govern actual.

Un informe del Programa Mundial d'Aliments (PMA) assenyala que al voltant de 2,3 milions guatemalencs estarien en risc d'inseguretat alimentària enguany. La pandèmia ha provocat un escenari de vulnerabilitat social al país, generant una major incertesa social sobre el futur.

El Govern i els empresaris s'obstinen a tornar a la «normalitat» del sistema, restaurant els mecanismes de la política econòmica neoliberal, que al final busquen socialitzar les pèrdues de les empreses, permetent que els guanys que s'obtenen arran d'aquesta crisi enforteixin a la mateixa cúpula de poder hegemònic del país. Per això, als pobles i ciutats ha sorgit un moviment de solidaritat horitzontal, enfocat en la cura i la protecció de les famílies del barri. És un conjunt d'iniciatives que alberguen diversitat d'expressions i que busquen en conjunt pal·liar aquesta situació per als més vulnerables.

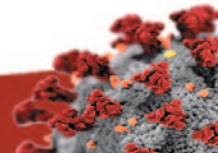
Sorgeixen moltes vegades de la iniciativa individual, però en poc temps es converteixen en expressions més grans, més ben organitzades i amb una clara reivindicació per canviar les regles del joc, que acabin per beneficiar als menys afavorits. En aquest context és que s'ha de replantejar la normalitat del model neoliberal. El disseny i l'aplicació de nous mecanismes d'economia social, que donin lloc a un canvi important en l'orientació del paper de l'Estat i l'impuls al desenvolupament sostenible. L'ésser humà deu el fonament de tota acció de l'Estat i la cooperació s'ha d'enfocar a construir una economia per a la vida.

Els grans desafiaments que es presenten en l'actualitat a la societat mundial impliquen reconèixer la seva força d'acció i els beneficis mutus que poden generar una intensa cooperació conjunta per a enfrontar a la pandèmia neoliberal. Reconstruir el teixit social no ha de ser problema per a societats que es troben en les pitjors crisis del sistema. El difícil és comprendre l'amenaça que significa mantenir la normalitat neoliberal. La quotidianitat exigeix reconstruir els nostres espais vitals, públics, socials i estatals.

Per això, identificar algunes línies d'acció internacional, per a construir una agenda compartida entre el nord i el sud global, s'ha de portar a l'intercanvi d'experiències i lliçons apreses des de la base de la piràmide social, perquè aquests aprenentatges permetin reformular la política econòmica que beneficiï a tots.

L'ajuda mútua, l'intercanvi d'experiències, l'enfortiment de la institucionalitat pública, el suport als processos educatius i socials ha de portar més beneficis en un món post COVID-19. Hem d'aprofitar el mal temps per a imprimir al canvi un sentit social més humà, que sigui digne de l'esforç realitzat per molts herois durant aquesta pandèmia. □

Desplaçats, migrants, refugiats i retornats en temps de la COVID-19 a Guatemala

Walter Paxtor

Pastoral de Migració

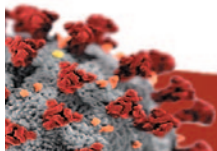
Guatemala

A la regió nord de Centreamèrica, se situa la república de Guatemala, un país amb contrastos on destaca la riquesa en matèria primera i recursos naturals d'immensa varietat, unit a la seva multidiversitat ètnica i cultural, i amb una població de més de 15 milions d'habitants, on cohabiten pobles com els maies, mestissos, *garífunas* i *xincas*, un país altament empobrit, és lloc d'origen, de trànsit i de destinació de poblacions senceres forçades a la migració per la falta d'oportunitats, la violència generalitzada, els desallotjaments causats pels *megaprojectes*, monocultius o les extractives, i on defensors i defensores de la naturalesa i dels drets humans han de fugir per a posar fora de perill les seves vides i la de les seves famílies, que sofreixen la persecució, amenaces o intimidacions i on també les persones en situació de migració arriben o transiten després de ser deportades o forçades a retornar per murs, tancaments de fronteres o la criminalitat transnacional que les intenta enganyar.

Sí, aquesta Guatemala enclavada en el racó nord de Centreamèrica on la població rural marginada i empobrida es veu ara, amenaça amb la presència de la COVID-19, i és que des del dia 13 de març, quan les autoritats van fer públic el primer cas de contagi que es presentà al país, van imposar estrictes mesures de confinament, per a contenir la pandèmia, mesures que per cert, van ser ben vistes per la població en general, a més, tothom es mantenia informat dels greus estralls que la pandèmia estava causant als països del continent asiàtic i europeu.

Les mesures preses a principis del mes de març van incloure accions que aparentment buscaven preparar-se per a l'eminent arribada de la pandèmia al país, en tal sentit que es va imposar un estat d'excepció que limitava algunes de les llibertats consagrades en la Constitució de la República, entre elles el dret a la manifestació, la lliure circulació, les reunions i fins i tot, l'accés a la informació. En alguns casos es va arribar a l'extrem d'impedir als periodistes l'ingrés a les fonts d'informació, tant en les esferes de l'organisme, el legislatiu, l'executiu i alguns governs municipals.

A més, la informació sobre la pandèmia va ser centralitzada i manejada de manera unidireccional, es va aprofitar el moment perquè el Congrés de la República en una d'elles es declarés en sessió permanent per a aprovar lleis, que segons es va dir públicament, buscaven fer front a la pandèmia, no obstant això, van celebrar sessions maratòniques, en horari nocturn o caps de setmana per a dictaminar lleis d'endeutament que des de fa temps enrere s'intentaven aprovar, però que en la realitat res tenen a veure amb la pandèmia, és realment mínim el que es va plantejar i va aprovar per a donar resposta a l'emergència com a tal.

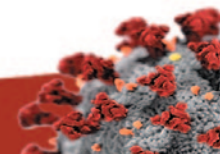

La informació que es va difondre per part de les autoritats relacionada amb els casos de persones contagiades va ser centrada, sobre el caràcter exportat de la malaltia, en aquest context i com a part de les mesures, es va procedir al tancament de les fronteres, però els vols amb deportats van seguir funcionant, malgrat que segons el mateix govern, l'aeroport estava tancat, fins i tot sobre aquest assumpte va circular un pronunciament de l'església d'Hondures, Guatemala i Mèxic per aturar aquestes deportacions.

Més tard, el president Alejandro Giammattei va anomenar «El vol maleït» a un dels vols que va portar deportats des dels EUA al país. La informació sobre les característiques, mecanisme de contagi i formes de prevenció de la COVID-19 va ser realment pobre, tant és així que fins i tot, fa l'efecte que és el maneig d'aquesta informació la que després genera por a la població i al mateix temps, l'estigma contra les persones que arriben de fora, especialment les persones migrants que són deportades o forçades a retornar.

D'aquesta manera s'han vist casos on alguns pobladors i municipis s'ha organitzat per a rebutjar als migrants deportats. Aquesta trista realitat és una nova agressió i discriminació que sofreixen les persones migrants en el seu propi país, l'estigma de ser possibles portadors de la COVID-19, i que per tant, no són benvinguts, en alguns casos ni per la seva família, la comunitat, poble o país. Més greu encara, és que ara han de privar-se de l'amor de la família i la comunitat i sense l'assistència de l'Estat, malgrat que en el seu moment, amb les seves remeses han mantingut l'economia, perquè les remeses aportades s'ha constituït Guatemala en una de les principals fonts d'ingressos del país en superar l'aportació del PIB en comparació amb això de les exportacions del sector privat guatemalenc.

En conclusió, la COVID-19 ha arribat a Guatemala i aparentment està deixant més beneficis als empresaris i polítics oportunistes del país. Els marginats i més pobres es veuran cada vegada més enfonsats a la misèria, l'exportació i la mort gradual, la COVID 19 arriba per marcar i posar un altre segell més d'estigmatització a aquelles persones migrants deportades o retornades que han perdut tot fins i tot les esperances d'aconseguir l'anhelat somni d'una vida millor i més digna, i també ara veuen sepultada la possibilitat de rebre l'afecte de la seva família i del poble. Fa falta llavors, construir un món més humà, solidari i just en el qual es privilegiï l'ésser humà, és necessari no tornar a la normalitat, perquè com molts han dit, la normalitat ens ha portat aquest virus, fruit de l'acte destructiu que el sistema capitalista explotador ha causat a la nostra casa comuna, la terra. □

Context COVID-19 a la frontera Guatemala-Mèxic

Genaro Fabián

Responsable de projectes ADESI
(Asociación de Desarrollo Social de Ixcán)
Guatemala

És un gust compartir-los informació sobre com i de quina manera la COVID-19 està afectant i impactant en la societat, especialment en la salut i l'economia en el municipi d'Ixcán i a tot el país.

L'Asociación de Desarrollo Social de Ixcán (ADESI), forma part de la *Comisión Municipal para la Reducción de Desastre* (COMRED) en el municipi, on es canalitza, es comparteix i analitza la informació, s'estableixen criteris i controls sanitaris per a la població.

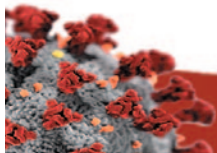
Fins ara hem estat acostumats al fet que les emergències més comunes són les inundacions, els incendis, esllavissades de carrers i destrucció d'edificis, per la mateixa condició climàtica de zona tropical a la Franja Transversal del Nord (FTN).

Ara, per la presència i propagació de la COVID-19 al nostre país, el govern va decretar *toc de queda* de les 16.00 fins a les 4.00; restringint l'entrada a les places, suspensió del servei de transports públic, suspensió d'activitat escolars en tots els nivells, suspensió d'esdeveniments públics, fires, celebracions, reunions de més 10 persones i activitats religioses i socials.

En el municipi d'Ixcán, per la condició geogràfica de zona fronterera amb Mèxic, es va intensificar la intervenció del personal de salut en diversos punts, en coordinació amb elements de la Policia Municipal, la Policia Nacional Civil (PNC) i l'exèrcit de Guatemala en suport a l'ordre i control de la població per a evitar, presència, contagi i propagació de la pandèmia.

Gràcies a això i a totes les mesures de seguretat que cada comunitat aplica per part seva, fins al 12 de maig del 2020, no es tenien casos positius a Ixcán, encara que havien entrat moltes persones de Mèxic i els EUA, a tal punt que 776 persones han estat sotmeses a quarantena, dels quals 711 han passat la quarantena i 65 encara segueixen baix control.

Tots els diumenges a les 19.00, la població està atenta a la cadena nacional de notícies, on el president Alejandro Giammattei dona a conèixer les mesures a prendre durant la següent setmana, amb la finalitat de garantir i resguardar la vida de la població.

Amb el lema *queda't a casa*, es busca sensibilitzar la població per a evitar contagis, no obstant això, també afecta l'economia, ja que els quefers de la gent que sobreviu amb el que aconsegueix dia a dia com a jornalers o venedors ambulants, entre d'altres, estan reclamant ajuda o que s'aixequin les restriccions per poder sortir al carrer a treballar. Tard o d'hora, en acabar l'emergència per COVID 19, vindrà la crisi econòmica perquè la producció està paralitzada ara.

Quan el Govern va anunciar que l'hora del *toc de queda* s'allargava fins a les 18.00, la majoria de les persones de l'àrea rural va manifestar la seva acceptació, ja que permetia sortir, treballar i tornar a casa amb més temps, abans de l'hora indicada.

Des que anunciaren que havíem de protegir-nos del contagi de la COVID-19, tota la població del municipi va prendre mesures d'higiene com ara rentar-se les mans, desinfectar-se amb l'ús de gel alcohol, mascaretes, guardar distàncies, evitar aglomeracions, suspensió de les activitats públiques, religioses i esportives, entre altres.

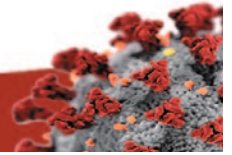
Al municipi han ingressat connacionals i hondurenys que voluntàriament han tornat per a anar al seu país o lloc d'origen, per les mesures de seguretat i higiene establertes, són sotmesos en quarantena, personal de salut els visita constantment per poder avaluar la seva situació de salut, en aquestes accions és on el personal d'ADESI ha ajudat amb aliments, mentre duri la suspensió establerta.

Per mor que és un municipi fronterer, l'àrea de salut ha establert 7 llocs de control sanitari per a prendre la temperatura dels habitants i no permetre l'ingrés al municipi de persones amb símptomes o de persones que no són del municipi, per a evitar presència i propagació de la pandèmia, ja que es va anunciar presència de COVID-19 en So-loma, Huehuetenango i Chisec, Alta Verapáz.

Des que va iniciar el *toc de queda* i l'estat d'alarma, a ADESI estem treballant a l'oficina i amb coordinacions virtuals, preparant informes i documents importants relacionats amb els projectes en execució. Realitzem visites comunitàries de manera individual per poder monitorar els projectes productius, complint amb totes les mesures de seguretat i higiene establertes i reunions amb institucions aliades de manera virtual.

Mantenim la nostra participació en les xarxes de coordinació amb la *Pastoral de Movilidad Humana* i la *Mesa Técnica de Migrantes* a Ixcán. Amb la municipalitat d'Ixcán coordinem accions relacionades amb els migrants de pas, que la seva atenció, ja que no és la mateixa que quan eren temps comuns. Ara per temor al coronavirus als migrants se'ls resguarda en un lloc sota control de la Policia Nacional Civil, que estan autoritzats per a traslladar les persones a nivell del país. Nosaltres només ajudem amb alimentació i orientacions.

Fins avui 13 de maig, no tenim un recompte de tot el que hem perdut per la COVID 19 com a institució, no obstant això, la suspensió d'activitats en grups ens endarrereix en les capacitacions, coordinacions i activitats programades. □

Carta a la meva Guatemala des del confinament per la pandèmia de la COVID-19

Text elaborat de ressenyes i comentaris rebuts d'amics i dels nostres socis locals a Guatemala.

Joan Rodríguez Recio

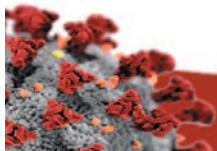
Responsable de Cooperació Internacional STEI Intersindical

Guatemala, un país en el qual la pandèmia de la COVID-19 ha col·locat a en Juan, en Pedro, na María... En un costat de la balança, i en l'altre, a la patronal agrupada en el *Comité de Asociaciones Agrícolas, Comerciales, Industriales y Financieras* (CACIF); movent el fil de la balança hi ha el Govern. Lamentablement, la balança se n'ha anat cap al costat dels diners, dels patrons d'aquest país, al costat dels qui contracten i donen el finançament al titella que maneja el fil.

Un país en el qual el Govern repartirà 4 milions de mascaretes en una població de gairebé 18 milions d'habitants, i en el qual el major percentatge viu en pobresa i pobresa extrema. Se sancionarà al ciutadà que es mogui sense usar aquest article; la majoria no en tindrà accés i n'utilitzarà una de tela (això i res és el mateix) per a evitar ser sancionat. Sembla que el govern vol, com sempre, amagar la nostra miserable realitat.

Les mascaretes de bona qualitat estan esgotades avui dia, però poden costar entre 4 i 5 euros. El preu en el mercat negre és molt superior i en la realitat és l'únic proveïdor; perquè ni els hospitals nacionals ni la Seguretat Social n'estan proveïts; és un preu que les fa inassolible per a més del 60% de la població. En unir-se la pobresa i el proveïment, el resultat eminent serà de calamitat sanitària i social. Si als possibles escenaris agreguem la pressió dels amos del capital perquè el govern accedeixi a la reobertura dels centres comercials, el nostre futur no serà molt diferent del viscut fins ara pel poble equatorià.

Abans d'invertir en sindicats corruptes, xarxa viària i pagament de deute extern, és hora de prendre mesures radicals, pensar en el poble, governar per al poble, i enfortir el sistema de salut amb tots els recursos possibles per al benefici de la ciutadania guatemalenca.

Deu el senyor president, Alejandro Giammattei, disminuir els vergonyosos salaris, el seu i els de tot el seu gabinet; ha de pressionar al legislatiu a treballar amb una tercera part del seu salari i sense privilegis; ha de reduir a una tercera part el salari de la cúpula militar, als quals no se'ls veu fer res en aquests moments pel poble, així com ha estat durant tota la història democràtica del país.

El senyor president no ha d'exonerar d'impostos a l'empresariat per donacions, el poble no ha de rebre almoines dels qui són els culpables d'aquesta realitat econòmica i social a Guatemala.

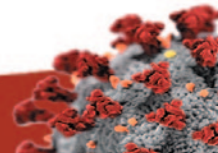
Aquest és el moment de fer pressió sobre aquest grup delinqüencial, lluny d'acollir-los amb negocis a l'ombra de l'Estat, cal exercir a través de les institucions del Govern encarregades de protegir al poble, s'ha de fer una vigilància exhaustiva per evitar l'acaparament i l'augment de preus de productes que avui, en aquesta crisi sanitària, són vitals per a la supervivència de la veritable Guatemala, pobra i desnodrida.

El govern d'Alejandro Giammattei ha pretès des del seu inici, donar una resposta neoliberal a una problemàtica sanitària i social, cosa que no pot ser possible. És absurdament estúpid arribar a considerar una solució des d'aquesta perspectiva econòmica, quan la ciutadania necessita la protecció de l'Estat.

El Govern està a l'ordre dels empresaris del CACIF; si, una nova organització delinqüencial, nova, encara que són els mateixos delinqüents de sempre, però ara en noves posicions d'atracament, sempre l'organització empresarial ha pres i ha intentat imposar postures al servei de la minoria, afavorint a menys del cinc per cent de la població, percentatge en el qual es troben els seus financers, els seus patrons i les seves noves relacions.

Sí, senyor president, vostè:

1. Va blindar amb exoneracions de quotes patronals a la Seguretat Social a l'empresariat.
2. Va intentar grapejar a l'IGSS per a afavorir a l'empresariat.
3. A través dels seus aliats delinqüents del legislatiu va exonerar durant cent anys el pagament d'obligacions tributàries a l'empresariat.
4. Va rondar el fantasma d'un increment a combustibles, sempre afavorint a un grup empresarial i a uns altres que blanquegen diners provinents del narcotràfic en aquest tipus de negocis.

5. Va aprovar al costat dels seus *companyons* diputats una ampliació pressupostària de milers de milions de *quetzals*, de la qual menys del deu per cent afavorirà al poble pobre i miserable.
6. Pretén obrir centres comercials en el major repunt d'epidèmia per a afavorir i respondre a la pressió que sobre vostè exerceixen els seus patrons.
7. El seu govern i els altres poders de l'Estat no s'estrenyen el cinturó, però com sempre només el poble ha d'estrènyer-l'hi i continuar omplint de fam el seu aparell digestiu.
8. Ha escoltat als amos del capital per a la presa de decisions, però ha tancat l'orella als especialistes de la salut, que són els obrers de la medicina, els qui si saben i coneixen la porqueria del sistema de salut guatemalenc.
9. Polititza els lliuraments d'ajudes econòmiques i de queviures, retarda el lliurament de mascaretes per a col·locar propaganda en aquestes.
10. Vostè s'omple la boca de la paraula *Déu* amb la seva patètica cara de màrtir.

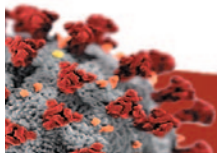

Ja n'hi ha prou de disfressar el seu govern senyor president, no usi aquesta disfressa de tall popular quan se li escapa el vestit empresarial que porta sota; no tracti de convèncer el poble de la seva aparent bona voluntat, deixi de fer-se el màrtir a través d'expressions religioses, sigui senzillament un ésser humà recte i honest; equipi els hospitals amb els subministraments essencials per a protegir la vida del personal de salut.

Senyor president, estar del costat del poble és fàcil i humanament gratificant.

Encara no puc escriure una acció pensada per al poble i pel poble.

Guatemala meva, cuida't i somiem durant el nostre confinament que un dia, més ràpid que tard, puguem veure que ja no hi ha fills immorals i traïdors en el poder com vostè, senyor president. ▣

Cridats a viure en risc i solidaritat

Isabel Rivera Gonzales

Directora d'IPP (*Instituto de Pedagogía Popular*)

Soci Local d'Ensenyants Solidaris i STEI Intersindical

Lima, Perú

La pandèmia deslligada al nostre país i al món ha generat alteració en tot el comportament de les persones, costums que es donaven quotidianament a casa, a l'escola, a la comunitat... Tot ha canviat, fins i tot la modalitat d'educació escolar per la qual no estem tots preparats.

La pandèmia ens ha fet visualitzar la situació de crisi de pobresa social i econòmica en la qual vivim, també ens ha fet descobrir les nostres febleses i per què no dir-ho, les nostres possibilitats de córrer el risc d'enfrontar la vida, perquè si no arisquem, el món no té futur.

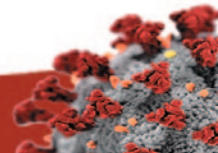
Aquesta situació confronta el país amb una realitat en la qual durant dècades es va invertir poc en l'àmbit social i avui dia enfrontem no sols el coronavirus sinó també visibles desigualtats més marcades en el sector rural del país.

Tornem a veure la realitat, que el món està amenaçat per l'estructura de poder, de domini i és així quan ens assabentem que el president dels Estats Units amenaça de llevar els fons que destinava a l'OMS, perquè no està d'acord amb el que diuen, i prima l'interès dels poderosos que porta a l'individualisme, sent una amenaça al que és nou, al canvi, a la solidaritat.

Personalment penso que, enfront de tanta situació de desesperança i angoixa que es viu amb els qui ens relacionem pel treball, la família que avui a cada moment manifesta el seu dolor per la mort dels seus éssers estimats i no saben què fer, perquè sorgeix la capacitat de cuidar la vida i ajudar al fet que uns altres aprenguin a cuidar-se, treure el millor de nosaltres, de les nostres experiències, que ens han donat satisfacció per a oferir-les als que avui la necessiten, sobretot saber escoltar-los, arriscar-nos a prendre més temps per a acompanyar els que ho necessiten, és actuar amb solidaritat.

També la pandèmia ens ha demostrat que hem d'estar units i unir-nos a altres grups de la societat, cal aprendre que el virus destrossa la naturalesa, i per tant també la vida de les persones, estar units i córrer el risc de pressionar perquè els governs regionals i nacionals apostin pel bé comú. □

Sóc mestra... I així em sento, no és una queixa... És un sentir

Yolanda E. Flores Arias

Promotora de projectes IPP

Piura, Perú

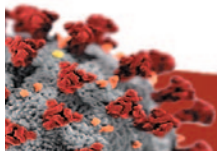
Ser mestra no és fàcil, no obstant això, és una labor que hem assumit amb amor, amb respecte, amb honestedat i amb molta paciència, pels nostres estimats estudiants. Som propietàries de moltes experiències: creatives, innovadores, fàcils, difícils, molt alegres, però també molt tristes, però res ens acovardeix.

Avui que el món travessa per una situació preocupant, hem hagut de treure les nostres millors armes de resiliència per poder tirar endavant, i amb nosaltres, els nostres estudiants. I no ens neguem. Però sembla que, per un moment, als qui no són mestres, se'ls oblida que també som éssers humans, que com he dit abans, davant una crisi, hem de tirar endavant no sols als nostres estudiants, sinó també a les nostres famílies: fills, pares, germans i avis. Hi ha doncs, altres responsabilitats i la resta no les veu o no les vol veure.

No és una queixa, és un sentir.

En aquests temps de quarantena per la pandèmia, els nostres estudiants no han de deixar d'estudiar, i és veritat. El MINEDU va disposar llavors l'estratègia APRENC A CASA, i... Eh, aquí... Una altra vegada sense demora ni protesta... Assumim aquesta nova experiència.

Però i què de les nostres llars, on cal prendre també mesures de bioseguretat, disposar de l'equip o els equips necessaris per als fills que han d'assistir també a les seves classes, què de l'Internet o de les recàrregues que cal fer, què n'és del nostre suport emocional, què del nostre descans, què de compartir en família, ara que som a casa tot el temps.

Els nostres braços, mans i ulls ja no donen per més, tant de manipular mòbils, *laptops*, ordinadors; volem ser pops per poder, al mateix temps, atendre telefonades, revisar documents i poder beure una mica d'aigua. Atendre estudiants, però també als preocupats pares i mares. Ja no sabem fins on van els nostres deures i quan comencen els nostres drets.

I parlant de pares i mares... Doncs sí... També. Què de les famílies que no tenen els recursos, o si tenen un televisor o una ràdio, que de res serveixi, perquè no hi ha senyal o no funciona, llavors optem per un telèfon... Però després algú em diu —*profe*, ja no tinc per a la recàrrega—, o —en el meu mòbil no es poden fer fotos—, o —no tinc *WhatsApp*— i moltes expressions d'aquells que volen que els seus fills continuïn aprenent.

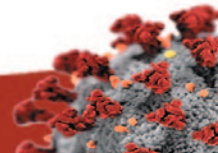
Famílies, com les que ara, a part d'avui, també ens toca escoltar i alleujar les seves preocupacions per poder donar «solucions» a les seves dificultats... Que ho aconseguim?, no n'estic segura, del que sí que n'estic segura, és que una paraula d'alè no els falta.

I, per si no fos prou, crec que hem de començar a canviar els continguts de les sessions, perquè amb tant de coronavirus o COVID-19, en comptes de generar aprenentatges significatius, estem generant més estrès i por.

Repeteixo, no és una queixa... És un sentir... Necessitem ajuda, necessitem comprensió, necessitem ser vists com el que som, simples éssers humans, part d'una família. No necessitem pressions ni ser vists com a mags que solucionarem tots els problemes dels estudiants i les seves famílies.

I com que no és una queixa, és un sentir, aquí segueixo amb les meves múltiples tasques, cansada, adormida, però encara amb ànims, pels meus estudiants i també per les seves famílies, per poder sortir triomfants d'aquesta difícil situació que ens ha tocat viure.

Espero que en algun moment se'ns reconegui com la part important en la formació d'una societat nova, justa, garantint una sana convivència i apostant per una nova societat més justa. □

Ser docent al Perú en temps de quarantena

Malú Ramahí

Estudiant de Periodisme

Universitat de Piura

Perú

Herois sense aplaudiments. Sóc filla d'una mestra d'Educació Artística que exerceix en el districte de Tambogrande, la terra dels pagesos piurans. Actualment, té a càrrec aproximadament 400 alumnes, qui viuen, en la seva majoria, a les zones rurals del districte.

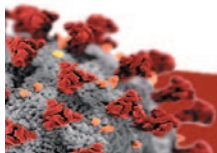
A més de complir amb el seu esgotador treball que la consumeix dia a dia, per una qüestió de piràmide de supervivència, la meua mare Emma, es va "*autoelegir*" protectora de la llar des que decidirem voluntàriament iniciar una quarantena pel bé de tots.

La directiva del col·legi on treballa, des que es va publicar la Resolució Viceministerial N° 00093-2020 MINEDU, va decidir iniciar les classes via *WhatsApp*. Una decisió que podria veure's fins i tot surrealista tractant-se d'alumnes que viuen on el senyal arriba gairebé arrossegant-se. Però gràcies al compromís dels pares i dels estudiants, tota aquesta odissea de l'ensenyament a distància s'ha pogut fer realitat.

Ha estat un treball dur, invisibilitzat, ja que els docents tenen l'obligació de carregar sobre la seva esquena un sistema educatiu abandonat durant anys, i que ara, per l'emergència, s'ha deixat en mans de la *vocació* docent. Aquesta ha estat la seva petita lluita.

Malú Ramahí

Testimoni de de la pandèmia a Piura

Emma Burneo Astudillo

Docent de Secundària

Promotora IPP

Piura, Perú

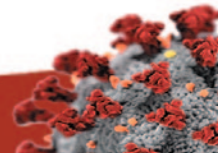

Sóc professora de Secundària. Exerceixo com a docent de l'àrea curricular d'Art i Cultura, en una institució educativa del sector urbà marginal d'un districte de la Regió Piura, al Perú. A més, sóc una de les professores beneficiades amb el programa de formació docent a distància de l'ONGD Ensenyants Solidaris, amb el seu soci local al Perú, l'Institut de Pedagogia Popular (IPP), per la qual cosa estic molt agraïda perquè he reforçat competències professionals, i a més, he adquirit habilitats en l'ús de plataformes virtuals, per la qual cosa tinc molt clara la metodologia i estratègies de l'educació a distància.

Actualment al meu país, a causa de la pandèmia COVID-19, s'ha decretat que l'Educació Bàsica s'executi a distància, per a això el Ministeri d'Educació ha implementat el programa *APRENC A CASA*, amb classes virtuals mitjançant televisió, ràdio i Internet.

En el meu cas, en l'àrea d'Art i Cultura, encara no s'han implementat les classes través dels mitjans esmentats, per la qual cosa estic dictant les classes través de *WhatsApp*, tinc 365 estudiants organitzats en quatre grups, una mitjana de 91 estudiants per *aula virtual*; durant la primera setmana vaig preparar les meves pròpies classes, ara estic utilitzant les sessions que ha implementat el Ministeri d'Educació.

La presentació, les explicacions i la retroalimentació la realitzo mitjançant vídeos, àudios i missatges de text. Aquesta experiència és un gran repte, tant pels estudiants com per mi com docent, la majoria d'estudiants ha respost amb entusiasme i responsabilitat, enviant les seves produccions al grup, amb la qual cosa em sento satisfeta de la meva labor docent. ▣

Pandèmia, coronavirus i educació

Enna Victoria Santillán Ortiz

Promotora IPP

Piura, Perú

Al Perú, aquesta pandèmia afecta a escala global, per mor d'aquesta crisi la vida del poble pobre s'ha convertit en extrema pobresa, com és la gran majoria de la població. Quant a educació van tancar tots els locals escolars, alguns docents no havien iniciat classes, per tant, no coneixien personalment els estudiants, especialment en els primers graus.

La forma de treball pedagògic va canviar radicalment, convertint-ho en un treball eminentment virtual. Per tant, un seriós problema per a la majoria de mestres, que no tenien res previst, agreujant-se, perquè molts tenen poc maneig pedagògic dels mitjans virtuals.

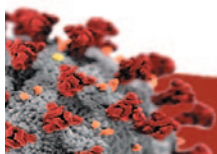
El Ministeri d'Educació va orientar el treball virtual utilitzant Internet, televisió i emissores radials amb el programa *APRENC A CASA*, impartint continguts generals, els docents valent-se d'alguns mitjans segueixen el treball a distància amb els seus estudiants, en molts casos és molt difícil, especialment en el sector rural, com en Moyobamba, Lamas, Cuzco, amb qui treballem en el projecte, perquè hi ha molta dificultat per a l'ús de mitjans virtuals, alguns estudiants no tenen ni un radi transistor, i a més, no hi ha ni llum elèctrica.

Malgrat això els docents estan arribant a un 80% dels seus estudiants en el sector rural, en l'urbà a un 98%, per a això es valen de persones pròximes als estudiants, per a comunicar-se per telèfon o Internet, que compten amb aquests mitjans. El Ministeri d'Educació va oferir distribuir sis milions de tauletes per als estudiants dels sectors pobres, i fins ara no ho han fet, possiblement les distribueixen el mes de juliol. Aquesta pandèmia ha posat al descobert una vegada més, la crisi educativa, mestres amb dificultats, especialment en el maneig dels mitjans virtuals, de la mateixa manera els pares i mares de família es converteixen en els docents dels seus fills, que no els poden orientar, i els docents han de coordinar amb ells.

Un dels aspectes més positius és la solidaritat i l'ajuda mútua entre docents i la família dels estudiants, estan comunicant-se amb major freqüència i treballant en equip amb gran creativitat per a treballar amb els seus nens. El treball dels i les docents s'ha duplicat o triplicat, a més de preparar el seu treball virtual, han d'atendre els centenars de missatges dels estudiants i pares de família a través del *WhatsApp*, correu electrònic o trucades telefòniques. D'altra banda, els òrgans administratius UGEL, DRE, Direcció de la I.E. exigeixen molts d'informes diaris i setmanals.

Des de l'IPP, el nostre acompanyament i comunicació és eminentment virtual, brindant material de suport al treball a distància, proposant executar projectes virtuals amb estudiants (no hi ha concreció de projectes), compartint les seves preocupacions, necessitats, temors, alegries i esperances, sabem que arribarà el dia de trobar-nos a les escoles, perquè vencerem a aquesta pandèmia. □

La meva vida en temps de pandèmia COVID-19

Ana Lolita Castillo Murillo

Directora i mestra del Centre Educatiu Montealegre

Alajuela, Costa Rica

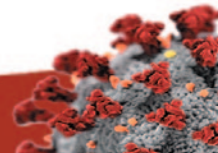
Quan s'anuncià oficialment el cessament del període lectiu presencial vaig pensar que només seria per un temps curt.... Mai vaig imaginar-me un canvi tan radical i alhora tan confús en el qual aviat ens enfrontaríem, és com si comencéssim enmig del no-res.... I ara què?... Respira, t'asseu i penses en el com es realitzarà la nostra reinvençió com a família, com a membre d'una societat, com a educadora, com a amiga i més delicat encara, com a mare i com a filla.

Ens hem hagut d'inserir un nou xip amb noves tècniques educatives, amb una nova manera de vida marcant la llunyania social i afectiva. Alhora, ens ha permès veure més enllà de les nostres capacitats, reestructurar el nostre sistema educatiu, entendre l'escenari on hem d'implementar un mètode educatiu i participatiu on no comptem amb el sistema d'internet ni amb recursos econòmics per a adquirir dispositius tecnològics que facilitin l'aprenentatge a casa. Com a docents estem creant les nostres tècniques lliurant —presencialment— guies i material annex, realitzant lliçons formatives per mitjà de *WhatsApp* amb estudiants que hi tenen accés, i amb els nens que no poden, vaig a les seves cases per a evidenciar que, efectivament, s'està treballant amb l'eina física educativa.

En aquests moments algunes persones pensen que els educadors no estem fent el nostre treball perquè no assistim al centre educatiu. És tot el contrari, ha augmentat la jornada laboral: hem d'estar en disponibilitat permanent per a atendre la supervisió, per als nostres alumnes i alhora allistant material per als lliuraments i rebent capacitacions virtuals.

El nostre món està més agitat ara i em fa molta tristesa sentir els meus estudiants manifestar que desitgen tornar a l'escola perquè només a jo m'entenen. No obstant això, faig el que puc interactuant per mitjà del telèfon mòbil i telefonant les seves mares i pares per a motivar-los a col·laborar en aquesta nova manera d'ensenyar. □

No ens queda res, fins i tot la por l'hem perduda. Què més podem perdre?

Félix López

Dirigent pagès i social

Guácimo-Limón, Costa Rica

Aquesta pandèmia està afectant tothom, a Costa Rica i, especialment, al Carib que sempre ha estat marginat pels governs. Amb la pandèmia han augmentat els contractes laborals per tal de no pagar les garanties socials ni laborals, ni les pensions. Així, ens obliguen a convertir-nos en mà d'obra barata com a peons de les transnacionals, *pinyeres* i empreses de flors. Per exemple, al Cantón de Guácimo les empreses de flors ornamentals pràcticament han suspès al 95% dels seus treballadors.

La majoria de la pagesia va perdre les collites de iuca i blat de moro, ja que l'empresari va tancar les portes i va tocar vendre casa per casa. La paga la volen regalada o la perdem. L'agricultura i el suport a aquesta activitat s'han detingut encara més. Veiem com sobreviure venent de poquet en poquet. Ens inscrivim al *bono Proteger* —programa

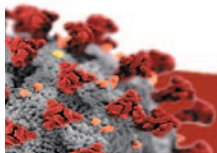
fet ara en la pandèmia— i ens ignoren, es burlen. Hem fet petits moviments de protesta i la policia ens amenaça que en trencar el «distanciament social» anirem a la presó i haurem de pagar multes, l'amenaça del garrot. Estem en crisi total, realment tenim gana, la situació és molt greu.

Aquest distanciament social ha ajudat a unir-se a les famílies, però la plata no cau dels arbres ni del cel com el manà. La gent ha de pagar l'aigua, la llum, la recàrrega dels telèfons... Alguns pagesos hem tractat d'aprendre la tecnologia, el famós *Zoom*, però en 5 minuts se'n va la càrrega.

Som a casa protegint-nos i atenent les normes, mentre ens morim de fam. Si aconseguim que algun dels patrons burgesos ens donin una hora de treball, ens paguen menys de la meitat que abans de la pandèmia. Com a *Movimiento de Trabajadores y Campesinos* (MTC) sabem que cal millorar l'organització política i el treball de base; però ara també l'important és sobreviure i menjar, com a pagesia humil, treballadora i lluitadora, sense terra, sense educació.

Ens lliguen de mans, sembla veritat això de la teoria de la conspiració que planteja que aquest és un virus imposat per la burgesia per a tenir al poble tancat, mort de fam i atemorit en una presó que és la seva pròpia casa.

No ens queda res, fins i tot la por l'hem perduda, què més podem perdre? ▣

Cynthia Crespo Campos

SINPAE

(Comité Ejecutivo del Sindicato Magisterial)

Costa Rica

Avui vull compartir amb vosaltres, les següents impressions de què hem estat vivint en aquest petit país, Costa Rica, que té una població de més de 5 milions d'habitants.

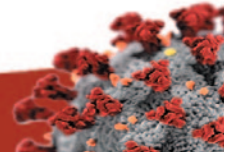
A partir del 8 de març del 2020, de declarar la quarantena, se suspenen classes en el sistema educatiu fins al 17 de març. En aquest moment, comptàvem amb 12% de desocupació i fins avui ha augmentat el 30%.

La política estatal es basa a crear por a la població perquè no surti de casa seva, la situació es complicà més quan, a partir del 13 d'abril, es començà a tot el territori nacional amb la modalitat de teletreball i Educació a Distància. De manera improvisada, les autoritats de govern van imposar aquesta modalitat laboral per a l'educació i per a tot treballador estatal i fins i tot, alguns treballadors privats.

Això generà un alt grau d'estrès i esgotament perquè en el Magisteri Nacional, la gran majoria som dones, i en molts casos, caps de llar. Així, el treball dels quefers de la llar, la criança i les cures, més les labors de docents, afecten la població femenina i també masculina, qui ha de complir amb les indicacions del patró, amb el temor de no fer-ho i ser acomiadats. També, han augmentat els índexs d'agressió infantil física i sexual; les autoritats ho denuncien però no ho solucionen.

El govern planteja que aquesta situació continuarà fins al 13 de juliol del present any. Seria important poder entaular una discussió sobre aquest tema per l'afectació d'una quarantena de temps prolongat, com està passant. □

Hivern calent

Francisco Miguel Nenna

Mestre jubilat

Buenos Aires, Argentina

L'expansió del coronavirus va situar les forces populars —i els militants que les animen— enfront d'una paradoxa inèdita. La disposició de l'aïllament social per a aplanar la corba del contagi va limitar o va estrènyer els llaços de solidaritat i les possibilitats de cooperació de les construccions col·lectives en el seu sentit tradicional.

En tal context, el tancament sanitari desertificà durant les primeres setmanes l'àgora pública, i la cura individual es va convertir en la consigna política que va regir els debats, fins i tot, sobre la possibilitat d'un nou subjecte polític en aquestes pampes. No obstant això, aviat els sectors populars van trobar en els seus vells refugis ideològics i territoris coneguts, com el peronisme de base, els menjadors comunitaris, els sindicats i fins a les parròquies dels barris humils, la manera per a formular-se les preguntes urgents i traslladar-les al Govern sota la vestidura de demandes o causes d'insubordinació incipients: amb un PBI per càpita menor al dels països centrals, no hi ha latitud a Llatinoamèrica on la quarantena complaigui més als treballadors que als empleats, que ja aprofiten per a impulsar els seus somnis de reformes laborals baix extorsió.

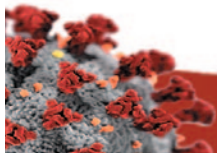

Com ocorre habitualment, la classe dominant local es perfila millor per a la sortida de la crisi que aquells espais que s'articulen des de la subordinació. Els que tenen la paella pel mànec, per òbvies raons, precedeixen en organització als qui pugnen per un repartiment més igualitari de les coses.

No és casual que l'establishment argentí, compost per dues multinacionals, gerents de grups mediàtics, grans teratinentes amb vincles amb empresaris, i industrials amb més fam pel dòlar que per la producció, hagi llançat fa setmanes l'operatiu coordinat i sistemàtic per tal de desgastar el govern d'Alberto Fernández i Cristina Kirchner.

En les profunditats del poder econòmic concentrat, anhelan un setembre a la xilena, en remissió clara i directa a les casseroles i el desproveïment que van consolidar el derrocament de l'experiència socialista de Salvador Allende el 1973.

La tasca militant serà, en tot cas, avançar l'octubre argentí, pròdig en lleialtats, revoltes, baixos fons revoltats i patacades electorals, abans que arribi la primavera. L'hivern serà calent al sud del sud. ▣

La solidaritat internacional ha de seguir

Niurka González

Secretaria General de SNTCED

(Confederación Nacional Trabajadores Educación Cubana)

L'Havana, Cuba

A Cuba tenim seriosos problemes amb l'internet i els correus, pel que lamento no poder estendre'm en aquest suport a reflexions sobre la COVID-19 des de Cuba.

Nosaltres estem bé, el curs encara no s'ha reprès, els estudiants estan rebent els continguts a través de *teleclases* a través de la televisió, amb gran acceptació per part de la família i la societat en general. Els mestres són a casa seva i cobren el 100% del seu salari.

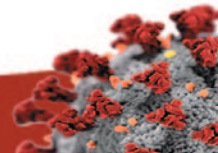
El bloqueig econòmic, comercial i financer imposat pel govern dels Estats Units contra Cuba fa 60 anys, persisteix i continua provocant danys al poble cubà i obstaculitzant el desenvolupament econòmic del país. Tals són els casos dels sectors d'Educació i Salut, que n'hem fet una aportació molt breu.

Com sabeu, continuem lluitant contra el bloqueig que, sobretot en època d'aquesta pandèmia, ha empitjorat, però resistim i seguim cap endavant, ajudant amb les nostres brigades mèdiques i personal de la salut.

Els nostres centres de Ciència han crescut i han aportat i aporten medicaments que encara que no arriben a ser eficaços contra el virus, ajuden a l'organisme a enfrontar-lo.

Cuideu-vos molt i tant de bo que això passi ja per a poder abraçar-nos i fer realitat els plans de solidaritat que han quedat aturats.

Els projectes de cooperació a l'Equador en època de coronavirus

Edgar Isch-López

Docent universitari

Col·laborador d'organismes de cooperació internacional

Ecuador

A l'Equador, durant l'última dècada, van disminuir els projectes de cooperació internacional des que, amb estadístiques oficials sempre qüestionables, el país va passar a ser considerat de renda mitjana, provocant que diverses instàncies de cooperació prioritzessin altres punts geogràfics d'Amèrica Llatina i del món.

Dels projectes de cooperació existents, en gran mesura s'orienten a treballar amb les zones més pobres. És a dir, on més ha colpejat la pandèmia i menys serveis de salut existeixen. Els cooperants van haver, en bona part, d'interrompre la feina des del 12 de març d'enguany —inici de la quarantena a nivell nacional—, fins avui. Van quedar només aquelles persones que es dediquen als serveis bàsics i de caràcter humanitari.

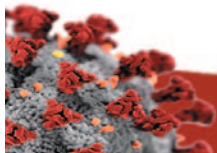
Es destaquen els projectes relacionats amb els drets de les dones i, especialment, amb els drets de les nenes i adolescents. La seva labor ininterrompuda, encara que moltes vegades per via virtual, s'ha sumat a altres veus per a protegir aquests sectors vulnerables.

En general, es pot considerar que la situació de crisi econòmica i social s'ha aprofundit amb la pandèmia. Això implica que la cooperació de tipus humanitari i pròxima a la defensa dels drets humans sigui d'importància indubtable. Aquesta cooperació, segurament haurà d'enfrontar els dictats de l'FMI, la preponderància del qual ha crescut

durant els últims mesos i una legislació neoliberal ha estat reforçada des del govern.

Els percentatges de famílies sense aigua potable, habitatge i ocupació, són cada dia més alts. Des del govern s'ha plantejat acomiadar el personal del sector públic, reduir fortament el pressupost per a l'educació, reducció salarial per a la major part de treballadors i la legalització de les més diverses formes de precarització laboral i acomiadaments en el sector privat. En aquestes condicions, la cooperació haurà d'orientar-se al treball en favor dels grups més vulnerables i a posar per davant la protecció de la vida. □

La COVID-19 al nord del Marroc

Ahmed Ashranan

Vicepresident d'ATED

(Asociación Talasemtane para el Desarrollo y Medio Ambiente)

Soci local de E.S. i STEI Intersindical

Chefchaouen, Marroc

La regió de Chefchaouen continua essent un cas excepcional al nord del Marroc i la regió de Tànger-Tetuan-Al Hoceima en relació a la poca propagació del coronavirus.

Podem considerar que les raons més importants que ajuden que sigui així són, d'una banda, la naturalesa geogràfica que distingeix la regió i la manera com la població es distribueix en el territori, perquè es caracteritza per la falta de congestió urbana. D'altra banda, la facilitat de control del confinament que es va decretar per les autoritats, ja que és l'única ciutat de la regió de Chefchaouen.

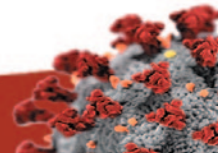
Existeix un compromís dels ciutadans amb els procediments de quarantena i la detenció dels infractors, això és gràcies a un sistema d'equips mòbils de proximitat que operen en els eixos dels carrers i barris de la ciutat; i equips de seguretat, que operen en les entrades i sortides de la ciutat, la importància de la qual radica a monitorar els procediments de quarantena i a continuar educant els infractors i sensibilitzar-los sobre la gravetat de l'epidèmia.

La participació de les associacions de la societat civil, juntament amb les autoritats, està fortament present per a garantir l'èxit de la sensibilització i el suport sociopsicològic, i per a monitorar el moviment dels ciutadans entre els grups i l'abast del seu compromís amb les mesures de quarantena, així com per a fer costat a les autoritats en el procés de distribució d'ajuda alimentària a les famílies afectades i l'ajuda financera que ha proporcionat el Fons COVID-19, i que ha beneficiat a tots els treballadors professionals en els sectors formal i informal, això s'estendrà fins a finals de juny del 2020.

A la llum dels desenvolupaments a la regió de Chefchaouen, com a resultat de la nova pandèmia, els projectes de cooperació internacional que s'estan implementant han tingut problemes a l'hora de posar-se en marxa, és per això que alguns projectes s'han hagut de suspendre.

La nostra associació ATED realitza un esforç per mantenir les activitats bàsiques treballant telemàticament amb l'objectiu d'atendre els casos de violència intrafamiliar a través del Centre d'Escolta i Suport Familiar (CEAF) en el marc de cooperació amb Ensenyants Solidaris i l'STEI Intersindical amb el fons del Govern Balear i de l'Ajuntament d'Artà.

Esperem ansiosos que s'acosti la data en què el govern marroquí aixequi la quarantena; estem preparats per a tornar gradualment i continuar les activitats per tal d'executar amb eficàcia els projectes de cooperació internacional. □

Treballant durant la COVID-19 en el nord del Marroc

Abdelilah TAZI

President ATED

(Asociación Talasemtane para el Desarrollo y Medio Ambiente)

Soci local d' E.S. i STEI Intersindical

Chefchaouen, Marroc

Arran de la pandèmia mundial vinculada a la COVID-19, el Marroc va decretar l'estat d'alarma sanitària el 20 de març. A la vista d'aquesta situació excepcional, ATED s'ha trobat en l'obligació de parar momentàniament i parcialment la majoria de les seves activitats vinculades a projectes de cooperació. Aquesta situació ha afectat el personal assalariat d'ATED, perquè hem hagut de suspendre la seva tasca durant aquest període. Així mateix, els beneficiaris de les nostres activitats, com ara les dones que es troben en situació de precarietat econòmica i/o que han sofert i sofreixen violència, i que no poden beneficiar-se dels serveis del Centre de Suport i Escolta (CEAF) —fins i tot en un moment en què hem constatat que el nombre de casos de dones víctimes de violència ha augmentat considerablement.

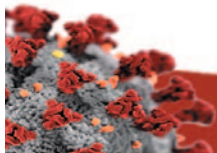

Els projectes educatius en marxa s'han suspès: sensibilitzacions, formacions al professorat i millora d'infraestructures. La població amb la qual treballem en els nostres projectes és la que més està sofrint —i la situació dels quals s'està fins i tot agreujant—, com és el cas de les dones en situació de maltractament domèstic, és per això que hem decidit assegurar la continuïtat d'un mínim de serveis d'atenció al CEAF.

Posada en marxa d'un servei social presencial en el CEAF; l'atenció social continua fonamentalment de manera telefònica, amb l'objectiu de vetllar i evitar que la situació de confinament actual no comporti un augment de la violència domèstica —prevenció. Posada en marxa d'un servei de suport en situacions d'urgència a dones víctimes de violència; en els casos més greus, ens veiem

obligats a intervenir amb atenció d'urgència, sempre assegurant la protecció i seguretat de la víctima, al mateix temps que es prenen les mesures preventives lligades a la prevenció de la COVID-19.

Finalment, volem compartir-vos que una vegada acabat l'estat d'alarma sanitària, ATED tractarà de restaurar l'operativitat de tots els programes vinculats als diferents projectes en el menor termini possible i assegurar la posada en marxa de totes les activitats que queden per executar. □

Confinament i COVID-19 a Chefchaouen

Tania Merlo

Tècnica de projectes ATED

(Asociación Talasemtane para el Desarrollo y Medio Ambiente)

Sòcia local d'E.S. i STEI Intersindical

Chefchaouen, Marroc

Encara que actualment no sóc a *Chaouen*, tinc l'oportunitat de parlar amb les meves amistats i així saber com s'està vivint la situació en els diferents estrats de la població. *Chaouen* es troba en aquests moments amb zero casos, gràcies a les ràpides mesures de tancament de les fronteres provincials —i després municipals— que van prendre les autoritats. Afortunadament, això és així perquè el sistema sanitari de la ciutat de Chefchaouen és molt deficitari, i dubto molt que ni tan sols hi hagi un respirador a l'hospital.

La població es troba en un estat de confinament total, *hipervigilada* pel sistema de seguretat marroquí, que no deixa fer cap tipus d'excepció i que no contempla cap alleujament per a cap sector de la població. Si el confinament és dur per tothom en el món, ho és encara més en una regió en la qual la vida es feia al carrer —especialment els homes—, i on els espais domèstics, que sempre han estat femenins, són reduïts per mor de l'elevat nombre de persones que hi cohabiten. Això ha implicat molt d'estrès i situacions de tensió que se sumen a les circumstàncies de precarietat econòmica i el començament del Ramadà fa ja més d'una setmana.

A *Chaouen*, la majoria de les famílies viuen, o de l'economia informal, que ara és impossible de desenvolupar, o del sector turístic, que no poden ni plantejar-se quan es podrà tornar a posar en marxa. Realment hi ha solidaritat familiar i veïnal, i fins i tot alguna petita ajuda estatal, ja que s'aconsegueix que a ningú li falti un plat de menjar al dia, però estem parlant de moltes famílies que ja viuen en la precarietat, i que ara estan sotmeses a la pura subsistència. En el cas de les dones, això ha repercutit en molts casos a augmentar la situació de dependència amb els seus marits, sogres o germans, la qual cosa les situa en condicions de vulnerabilitat agreujades.

Per tant, el CEAF té un enorme repte, que en part està complint a través de la seva atenció telefònica a les dones (no totes poden fer la recàrrega de crèdit telefònic per poder contactar o trobar el moment de privacitat) i amb el seu suport a diversos casos ja viscuts de dones en situacions molt greus de violència. Però a més, després del confinament, el repte serà la reconstrucció del teixit econòmic i de les oportunitats d'ocupació de les dones, així com la gestió de la solidaritat per assegurar els subministraments bàsics d'aliments, llum, salut i educació. □

STEI
INTERSINDICAL

Colonya
Fundació Guillem Cifre

